

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Morgonbris

Februarinummer 1930

26:te årg.

Nummer 2

Pris 25 öre

Vad vill den socialdemokratiska kvinnorörelsen?

Bör jag tillhöra en socialdemokratisk kvinnoklubb?

Den fråga, som här satts som rubrik, framkommer ofta som en produkt av ett tankeutbyte eller inställer sig under ett stilla mediterande om tidens politiska strömningar och åsiktsbildningar. Om man över huvud skulle kunna i en kort, koncis sats ge ett svar på frågan, kanske detta kunde formuleras sålunda: Den soc.-dem. kvinnorörelsen vill, genom samlandet av landets arbetarekvinnor vara en representant för en växande politisk meningsriktning i vårt samhällsliv och genom sin verksamhet bidra till att framskapa förutsättningar för ett lyckligare och ljusare liv på basis av den socialistiska samhällsaskådningen. I en tid som vår, som så markant skiljer sig från föregående genom alltmer utvecklade organisations-tendens, måste frågan om kvinnornas ställningstagande till tidsströmningarna framstå som ett viktigt och ständigt aktuellt problem. Med vetskap om den betydelse, som man i våra dagar från skilda håll tillmäter kvinnan i hennes egenskap av individ = en röst, åtminstone vid vissa kraftmätningar riktningarna emellan, är det oss som socialdemokrater angeläget att bland vårt kön vinna sympati och anhängare för vår rörelse. Vår allmänna rösträtt fordrar obönhörligt hos var och en vetenskap om vartill den användes och detta i sin tur kräver ju kännedom om samhället, dess konstruktion och vitala frågor. Men trots denna vår medborgarrätt, finnes tusenden och åter tusenden arbetarekvinnor, som uraktlåta att begagna denna möjlighet till inflytande. De leva så att säga med förbundna ögon och vägra att tro, att allt vad den enskilda individen skapat omkring sig är så intimt och oupplösligt förbundet med samhället, dess utveckling eller tillbakagång. Denna passivitet bottnar säkerligen inte i en ovilja mot strävanden, som syfta till att ernå bättre livsbetingelser för de små i samhället, utan är väl sannolikt ett utslag av okunnighet om betydelsen av den enskilda människans insats i tidsutvecklingen, den må vara än aldrig så obetydlig. Var och en av oss bär inom sig möjligheter till insatser av olika art för att befrämja en dylik

utveckling i den riktning vi önska. Kvinnorörelsen vill väcka denna slumrande och kanske omedvetna kraft, få den att vibrera inför det pulserande samhällsarbetet och förstå den att ge sitt tillskott till en organiserad, målmedveten och planmässig lagd verksamhet. Den soc.-dem. kvinnorörelsen vill ävenså hos vårt lands arbetarekvinnor mana till eftertanke inför det ansvar som vår tid fått sig pålagt, genom en äldre generations heroiska arbete för att framskapa våra relativt tillrättalagda möjligheter. Vi vilja lära alla dessa att förstå, att detta ansvar kan ingen komma ifrån vare sig den vill eller inte, men att detta inte skall betraktas som en börda utan ge oss möjlighet till en fullödigare och ljusare livsföring. Frågor rörande såväl vårt nationella liv som den internationella samlevnaden skjutas för varje dag i förgrunden och fordra sin lösning. Är det då rätt att överlåta åt den ena hälften av vårt folk att handlägga och besluta i dessa för oss alla såsom medborgare så viktiga spörsmål? Nej, och åter nej! Såsom likvärdiga människor, såsom de vilka skola ge impulser till ett nytt och rikare tankeliv hos en uppväxande generation, är det ej rätt, vare sig mot oss själva, mot dem som kämpat före oss eller mot dem som skola leva i det samhälle vi framskapat. Den soc.-dem. kvinnorörelsen vill alltså inom sina led vinna allt flera till kamp för de socialistiska idéerna, bedriva ett gediget fost-

rings- och skolningsarbete för att ge dem ökade möjligheter att göra sig gällande ute i arbetet. Vårt arbete och vår verksamhet är ett nödvändigt komplement till det soc.-dem. partiet, vi kämpa ej för speciella, särgående intressen, utan våra strävanden skola inställas på att genom en stark kvinnorörelse ge partiet ökad slagkraft och ökade möjligheter att ernå positiva resultat.

På frågan: "Bör jag tillhöra en soc.-dem. kvinnoklubb?", svarar jag obetingat: ja! Våra klubbar skola vara de ljushärdar, där arbetstygda och frihetsträngande kvinnor kunna samlas till gemensamt arbete och där de kunna hämta nya krafter. Skola vi nå flertalet, massorna, äro dessa speciella kvinnoorganisationer nödvändiga som en enande plattform.

Dess agitationsuppgift blir ofta mycket detaljerad och måste komma till uttryck i ett aldrig tröttnande bearbetande av individen. Dess möten måste bli de ljuspunkter i en ofta ganska trist tillvaro, som vi alla behöva, äga förmåga att entusiasmera och sprida trivsel. Där kunna vi taga upp till diskussion de frågor och problem som naturligen falla under kvinnornas intresseområde, bidra till frågornas nödvändiga mognad, och var och en i allt vidare kretsar bidra till ökad kännedom om vårt partis reformförslag och övriga verksamhet. Intet är så betydelsefullt, som att genom vårt medlemskap, genom framskapandet av en frisk och naturlig kamratanda göra vår organisations arbete rikt och glädjefyllt. Endast på detta sätt kunna vi hos den sökande, och inför de soc.-dem. idéerna främmande väcka intresse och vilja till att bli en i ledet.

Det gäller på oss alla, om den soc.-dem. kvinnorörelsen skall i sitt fortsatta arbete alltjämt kunna ge en levande innebörd åt de bevingade orden:

"Vi kämpa för gryende tider
vi kämpa mot mörker och flärd,
vårt mål är att föra vårt släkte
till lyckans och kunskapens värld."

Annie Wallentheim.

Innehållsförteckning:

- Vad vill den socialdemokratiska kvinnorörelsen?* av Annie Wallentheim.
Mot ljusare tider av Carl Lindhagen.
En hälsning av Anna Sterky.
Från min redaktörstid av Anna Lindhagen.
Vad tiden fordrar av S. V.
Från Int. kvinnokommitténs möte i Zürich av Sigrid Gillner.
Kvinnorna och familjelönen av Eva Wigforss.
Kvinnorna och 1928 års val av Gustav Möller.
Några ord om Soc.-dem. kvinnoförbundets 10-åriga verksamhet av S. V.
En sångerska av Sigrid Gillner. (Följetong.)
Ur barnamun av Sito.
Litteraturanmärkingar av Anna Lindhagen och V.
Upprop, notiser m. m.

Aurora. Takmålning av Guido Reni.

Mot ljusare tider.

Livets strider ta aldrig slut. Man måste fråga sig, om det ens är önskvärt att de upphöra. Ty, såsom Shakespeare låter en av sina gestalter förmena: Om nu han vore där han tänkte vara, så vore det förbi med all hans tanke.

Vad menas då med mänsklighetens längtan sedan tidens morgon mot ljusare tider? Säkerligen icke längtan efter något stillastående. Alla pånyttfödda förhoppningar se vi gärna begynna med en morgonbris.

Tidsåldrarnas kamp står närmast kring möjligheter att uppehålla livet. Mat, kläder, bostad, hembildning är driftlivets första oåterkalleliga mål. Så länge ovissa öden skymma dessa utsikter, såsom fortfarande är fallet, komma människorna att inrikta sig efter förbättringar i detta elände. Jag föreställer mig att det är dessa ljusningar, som ännu företrädesvis äro efterträdade.

Därtill kommer ett annat och djupare behov, nämligen av befrielse från de förtryckande makterna inom oss. Denna evolution sammanhänger på visst sätt nära med den ma-

teriella. Utan rimliga existensmöjligheter och i brist tillika på landfästen i samhällsordningen kan den inre frigörelsen icke komma långt.

Här möter en ytterligare komplikation. Även mättnaden kan bli en karg jordmån för själsodlingen. Detta visar, att samvetet är en värld för sig, dess uppkomst må förklaras hur som helst. Hjärnornas revolution följer sina egna lagar också vid sidan av de materiella omvandlingarna. Den går såsom en varm golvström under de materiella påfrestningarna.

Därför kan man säga, att intet mörker är så stort, att ej en ljustråle genomtränger det. Denna stråle kommer från människans själ och dess praktik är som sagt det så kallade samvetet.

Nu vid midvintertid tar sig denna vår samlade längtan, materiellt och ideellt, efter ljusare tider symboliska uttryck i plägseder. Vi framträda såsom soldyrkare. Då tändas de levande lågorna i stora och små boningar och Lucia, ljusbringerskan, hyllas med sin brudkrona, smyckad av den "evigt levande elden, som efter

en lika evig lag tändes, slocknar och åter tändes".

Lucia led år 304 martyrdöden i Syrakusa på Sicilien, därför att hon — under en tid av förföljelser mot de kristna — i glädje över moderns botande från en sjukdom skänkte sin brudskatt till fattiga kristna.

Alexandrars, Cesarers, Napoleons våldsvällden störta samman. De blodiga spåren förskräcka.

Men när en okänd flicka från Syrakusa övervinner sig själv och låter sitt liv därför, då hugfästa vi, årtusenden efteråt på tusende ställen minnet av hennes maktlösa handling. Vilket lysande vittnesbörd om det andligas verklighet, dess strålande förmåga, dess odödlighet!

Den största åminnelsen är påminnelsen om en mänsklighet. Den omsvävas av flydda tiders segrar och nederlag och den drömmer oss bort mot diset över ett tusenårigt rikets vikande morgonrodnader.

Carl Lindhagen.

En hälsning

från Morgonbris första redaktör och förbundets hedersordförande.

Anna Sterky.

Då Morgonbris 1904 med sin anspråkslösa början utkom, tänkte väl ingen, att den skulle så förmå tala till kvinnorna och samla dem kring sitt banér, som den förmått under sin tjugofemåriga tillvaro.

Fostra dem till samhällsbyggare för det nya samhälle, vi alla drömma och längta om, och efter och med vårt ringa arbete söka förverkliga.

Må Morgonbris leva och utvecklas till allt större betydelse och inflytande för sin fostrargärning bland arbetarklassens kvinnor. Dess gärning har varit av oskattbart värde för arbetarkvinnornas väckande till förståelse för deras egna intressen, men därjämte i betydande grad har den förmått väcka håg och kärlek till bildning och kultur och gjort många av dess läsare uppmärksamma även för den rikedom, som skönhet och förädlad smak kan ge även den fattigaste, som vaknat för dessa värden.

Januari 1930.

Anna Sterky.

Från min redaktörstid.

Av Anna Lindhagen.

Det var år 1911—1916. Vilka arbetsamma år och vilka relativt lyckliga! Man skrev om allt man ville ha fram och man hade dock förhoppningar trots allt, att man skulle få uppleva en någorlunda ny värld. Man har lärt sig sedan dess, att det går så mycket långsammare än vi trodde. En del har ju blivit utfört, ehuru icke alls så rätlinjigt som man tänkt sig.

Redan det första häftet, jag redigerade, måste emellertid innehålla ett sorgligt konstaterande av, att förbudslagen för kvinnligt arbete skulle träda i kraft 1911. Det har sedan gått såsom vi trodde. Kvinnorna kommo genom nattarbetsförbudet ut ur yrken, som voro bättre betalade, medan de fingo stanna, där det var sämre och i allt möjligt nattarbete, som icke var organiserat efter skift. Och dessutom följde med lagen, såsom vi fruktade, en reaktion emot kvinnors användande i arbete i allmänhet.

I andra häftet detta första år skrev vi om ensamma mödrars och deras barns övergivna ställning. Det blev en lag 1917 till dessas skydd, men några understöd, vilka skulle giva modern bättre möjligheter att få behålla barnet eller åtminstone vårdnaden av detta, dessa hörde vi ej av. Först nu, 1929, genom förslaget om modersskydd, som likväl ej av regeringen blivit framlagt.

Det var också i rösträttskampens dagar. I dessa tider, då en del tröstade sig med att det gick så långsamt framåt i frågor, som rörde kvinnorna och barnen, emedan vi ej hade rösträtt. Ack, vilka illusionsuppfyllda tider!

Jag bläddrar i tidningarna och jag ser på de i mitt tycke rörande gruppbilderna från kvinnoklubbar, minnen från dessa kretsar, som tog fatt på arbetet.

Vid 1912 års utgång ville vi göra propaganda och sände ut ett nummer med ett originellt omslag. Mellan gröna mistelkvistar voro våra fordringar inristade mot röd bakgrund. Det var ett vackert program; låt oss upprepa det nu vid ingången av 1930, 17 år senare.

"När skola krigen upphöra? När skola alla åldringar få mer än livets nödort? När få kvinnorna röst-

rätt? När få alla barn skydd av både fäder, mödrar och samhället? När skall man börja tänka på en ljusare framtid för änkorna? Huru

Anna Lindhagen.

länge skola hyrorna taga $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ av inkomsterna? När skall barnarbetet upphöra? När skall man i stället giva utbildning åt alla barn? Huru länge skola svältlönerna fortfara?"

Två år därefter hade världskriget redan rasat några månader och lyckats försända länder och folk ned i helvetet.

En ålderdomspension fingo vi, men det var ju endast en ringa början. Huru litet vi fått för mödrar och barnen har jag redan berört. Barnets försörjningsplikt begynner något senare än då, men nu är det i stället arbetslösheten för ungdomen, som giver oss ytterligare ett svåröst program.

I två och ett halvt år redigerade jag tidningen under världskriget. Vi skrev om Clara Zetkin: "Hennes söner äro vid fronten, hon själv är i fängelse. De ord hon skulle vilja säga till socialister i hela världen får hon icke säga." Vi skrev om Margaret Bondfield, redan då ett starkt kvinnonamn inom den engelska arbetarrörelsen. Vi skrev om de lidande folken. Vi skrev om de undertryckta folken.

Det var juni 1916. Jag upptäcker i juninumret några rader av mig, som jag kallat "Till de dömda". Det var några fattiga ord till de kamrater, som sutto i fängelse hos oss, Höglund, Hedén och Oljelund. "De dömda, de som ville göra en kraftig

insats för att förhindra vårt indragande i ett vanvettigt krig, de fingo ej hälsa sommaren välkommen — de sitta fängslade för oss. De lida för oss, för att vi skulle hava fred. En skamkänsla fyller oss, att vi ej kunna hjälpa dem."

Det är miljoner av stackars soldater ute i skyttegravarna. Det finns säkert också skjutna för att de ej velat gå med. Det är fånglägrens alla offer. Det är de till Sibirien förvisade. Det är döende där ute i de krigförande länderna. Det är Liebknecht, Tysklands heders uppriktare, en sann patriot i fängelse.

Det var naturligtvis i tidningen mycket om freds-rörelsen, ty det knogades ju onekligen i de neutrala länderna som protest mot kriget. Och även i den mån de förmådde det i de krigförande. Så t. ex. kunde vi publicera i februari 1916 om tyska socialistiska kvinnors protest mot kriget, vilket sändes till engelska kvinnor. I april hade vi en liten notis som lydde så här: "Rosa Luxemburg fri." Fängelseportarna hade öppnats för henne den 18 februari efter ett års fängelsetid.

Och när jag bläddrar vidare ser jag en dikt av Maria Sandel. Det är en dikt om Belgien. "För landet av lidandets törnen krönt." Jag läser artiklar av Ellen Key. Hon övergav oss aldrig, fast hon hade så mycket annat att göra, än att skriva små tidningsbidrag. Och många andra skrevo, bland vilka må nämnas Erik Hedén, Marika Stjernstedt, Frida Stéenhoff.

Så ser jag åter ett par år tillbaka.

I november 1913 höll Ellen Key ett föredrag i Arbetarinstitutet till förmån för Morgonbris. Det hade den för henne typiska titeln: "Vad männen komma att vinna och kvinnorna att förlora på kvinnornas likställighet." Hon såg frågan från båda sidor, såsom hon alltid gjorde det. På samma gång som hon fruktade, att kvinnorna skulle förlora mycket av "ro och rätt till hemlycka", så tillägger hon optimistiskt: "Först när det mesta är löst, först när likställigheten vunnits, kan hemfriden riktigt återkomma." Hon höll detta föredrag på Allhelgonadagen, en minnesfest, hon mycket älskade och

hon säger följande: "Låtom oss minnas gångna tiders martyrer — religionens, sanningens, vetenskapens martyrer. Den nya tron, för vilken vi leva, det är tron på människans självfrälsande förmåga, att det är denna jorden vi skola förvandla. — — — Alla dessa, som först stritt för kvinnans frigörelse och som blivit kallade okvinnliga och som förhånats, de ha ock blivit martyrer för att den helige ande har kallat dem."

Årets remissdebatt.

Ehuru mera utdragen än vanligt — första kammaren behövde tre dagar, den folkvalda två — gick årets remissdebatt i negativismens tecken. Detta tack vare regeringens taktik att välja den passiva defensiva och ålägga sina tullivrande anhängare största återhållsamhet och försiktighet.

Upptakten i debatten gjordes med stora anföranden från vårt partis talesmän. Partiets ordf. i 2:a och partisekretären i 1:a kammaren. Med saklig styrka poängterades av dessa de synpunkter vårt parti företräder i fråga om rikspolitikens inriktning, till bästa gagn för folkets flertal. I första kammaren riktade debattens inledare främst sin kritik mot regeringens non possumuspolitik beträffande flera av de viktiga sociala frågor, som för länge sedan borde fått sin lösning. (Att moderskapsförsäkringsfrågan ej förelagts var ju att förutse.)

Det dominerande spörsmålet under de långa över-

(Forts. å sid. 15.)

Har Ni hört?

Nervstärkande Tallbarrsoljetvål

Gahns

Tallbarrsoljetvål

innehåller som namnet anger tallbarrsolja, en produkt av den nordiska barrskogen, sedan gammalt känd för sina nervstärkande egenskaper, och i den förädlade form, vari den ingår i Gahns Tallbarrsoljetvål bidrager den i särskilt hög grad till att hålla hudvävnaden sund, fast och smidig samt därmed även hyn klar och ungdomsfräiche. En tvättning med Gahns Tallbarrsoljetvål, använd som badtvål eller handtvål lämnar efter sig en härlig uppriskande känsla, ett intryck av barrskogens friskhet och rena luft.

Gahns
Upsala
Kungl. Hovleverantör

Efterfråga Gahns tvålar i de kooperativa affärerna.

LITTERATUR

Brita von Horn: Jakobs dröm.
Holger Schildts förlag.

Det är en märklig bok, en bok om tidsrörelser. Den risar mest och ger föga ros åt tidsandan. Men ehuru författarinnan mest ger pessimismen rätt, är dock hennes verk i övervägande grad positivt givande, emedan där slående gisslas humbug, fåfänga, kohandelspolitik och alla de avigsidor vi gräma oss över. Boken har såväl fantasiens flykt som den visar människokänedom.

Huvudfiguren är politikern och idealisten Jakob Arm, som säkert stiger uppåt — icke blott till statsministerposten, som han redan nått, utan till den maktställning, där han kan taga trådarna i sin hand och omvandla världen logiskt, vetenskapligt efter socialistiska linjer. Då — på höjdpunkten av sitt liv, när han en första maj bestiger talarstolen på Gärdet, segnar han ned av svindel och är borta från den aktiva världen.

En annan huvudfigur är den särskilt väl skildrade riksgreven, den smidige högerpolitikern, sarkasmens, men på samma gång den rätt så välvilliga godmodighetens representant. En inbiten adelsman från topp till tå, en svuren motståndare till socialistiska påståenden och drömmar. Han kommer däremot icke bort från skådebanan, utan han upplever en kommunistisk revolution här i landet. Som han icke har det sanna modet, så har han icke lust att trilla av pinn för revolutionens skull, utan han — riksgreven — rättar sig efter omständigheterna och utövar till och med en sorts funktion inom det kommunistiska samhället. Författaren har emellertid stöpt det hela så, att hon får tillfälle att giva oss en både kvick och trovärdig resumé över revolutionen genom riksgrevens person, vilken denne meddelar en mystisk vandrare, som uppenbarar sig och åt vilken han vågar anförtro den nakna sanningen om, hur det ser ut nu för tiden i det gamla Sverige. Denne avslöjar sig emellertid att vara Jakob Arm själv, som icke dött utan endast varit försvunnen och under kommunisttiden internerats å hospital, offer för en minnesförlost. Han uppenbarar sig åter i huvudstaden i lagom tid för att bli åskådare till avtäckningen av en skulptur av honom själv, en naken apoteotisk bild till den store Jakob Arms ära. När han fattar situationen rusar han upp på den estrad, på vilken han själv så många gånger talat, och han ropar ut till massan: "Denne man, som ni i dag tala om, ville genom paragrafer och tvångsmedel omskapa världen och visa eder vägen till lyckan. Men har ni funnit den? Vore det icke bättre att försöka på nytt? Vore

det icke möjligt att helt och hållet ändra utgångspunkt? Ty jag kan tala om en sak för eder. Den mannen visste intet om människans själ, eller vem som styr henne. Ur tanken, som är allgod. — Jag säger er, att när han proklamerade rättvisan som en matematisk formel i stället för att lära människorna förstå, att den skall byggas på hjärtats ledande barmhärtighet, så bedrog han både sig själv och andra."

Människor, vilka säga ut den sanning de funnit, i synnerhet om det är en sanning, som nonchalerats, passa ofta icke in i omgivningen. Sinnessjukläkarna försökte åter att gripa Jakob Arm, men det lyckades dem ej, ty författaren låter hjälten än en gång undkomma, nu i det hav han alltid älskat.

Antik relief i marmor.

Av det särskilt bärande i boken bör understrykas skildringen av riksgrevens brorson, som föreföll under det borgerliga samhället att vara en rätt intetsägande person. Men efter revolutionen uppträdde han som en hel karl. Han böjde sig formellt under densamma utan att förneka sin övertygelse. Han slog sig på att leva ett enkelt, arbetsamt liv, delande mödorna med forna underhavande och njutande av det anspråkslösa hem och det lilla jorden kunde ge på den jordlott han fått behålla. "Han ägde det utesägligt orubbliga. Och hur ringa en människa än är, ger detta dock honom en betydelse framför andra. För honom själv, där han stod och såg ut över de stilla, skumma markerna, föreföll livet oförtjänt gott." Det är en verkligt vacker och lyftande skildring av denna idyll. Hans ringa kär delas troget av hans hustru, vilken utvecklat sig till en förständig och tålig liten kvinna, ehuru hon under sin storhetstid var gift med Jakob Arm och varit ett bortskämt och pretentiöst barn.

Bokens miljö är samnerligen mångsidig. Den omfattar även fantasiens och sagans värld. Dessa utvecklingar från det striktare ämnet komma att förefalla mängen läsare bisarra, men konsten att läsa en bok består i att följa författarens fantasi och intentioner, när ett verk har en djupt allvarlig mening. Det är så sällan man numera får böcker som röra det allmänna. Man vill ha historie- och folklivsskildringar, memoarer eller romaner. Med de agerande människornas och deras släkts mer personliga konflikter och psykiska svårigheter. En socialkritisk romantiserad skildring är icke något populärt sätt att skriva på. Det är ju också svårt för en författare att giva full rättvisa åt den politiskt inställda. Så synes det nog mig att författaren låter Jakob Arm alltför hårt utdöma sin politiska gärning. Han var i alla fall en sträng rättfärdighets man, icke på någon punkt en humbug eller en kompromissare med vad ärligheten fordrade. — Författarens erkännande åt entusiasmens och arbetsamhetens företrädare i hennes kapitel ur sagovärlden, som skall vara det motsatta mot verkligheten hade verkat starkare om hon velat försaka att på samma gång göra dem en liten smula komiska. — Men allt erkännande åt viljan och vägsamheten att skriva en allvarlig, samhällskritiserande bok i romantiserad form.

Anna Lindhagen.

Glada Givare av *Lydia Wahlström*. Norstedt & Söners förlag. Pris kr. 6: 75.

Det är alltid med högt ställda anspråk på kvalitetsbetoning man går att ta del av en ny bok av denna författarinna.

Föreliggande arbete innefattar en samling litterära studier och monografier över ett antal bemärkta och framstående kulturpersonligheter i föregående och nuvarande generations Sverige. Tecknade på ett utpräglat personligt och livfullt sätt, åskådligt och levande.

De flesta av dessa personer ha ju fört ut — några mångfaldiga gånger — av olika bedömare och med skiftande utgångspunkter och inställningar till de tecknades syn och livsföring, varit mer eller mindre skisserade eller utmejslade. Trots detta har förf. här lyckats avvinna många nya sidor och belysningar av dessa personers psyke och karaktärsdrag.

De avhandlade äro: Viktor Rydberg; Harald Hjärne; Ellen Key; Samuel Fries, Natanael Beskow; Nathan Söderblom; Emilia Fogelklou; Ann Margret Holmgren; Sigrid Leijonhuvud och slutligen Anna Lenah Elgström.

Förf. säger i förordet, att bokens titel: *Glada givare*, inte betyder en givare som alltid är glad, utan en givare som är glad åt att få giva.

Författarinnan är ju känd för sitt klara intellekt, sin humor — ofta närmande sig

satiren och ironin. Egenskaper, som äro värdefulla när det gäller att ge liv och relief åt personer och tidsföreteelser.

Om *Viktor Rydberg* har, i samband med firandet av hundraårsjubileet av hans födelse, mycket skrivits. Förf. ger här en sammanfattning av åtskilligt nytt, som frambragts, främst av docenten Svanbergs slutsatser. Dessa äro nog så intressanta i sitt försök till påvisande, att Rydberg ingalunda var den avslutade harmoniska person som trots, utan i oavlatligt tvivel och grubbel stadd i vardande och kamp. Genom allt som på senare tid framkommit har Viktor Rydberg så att säga mera förmänskligats.

Harald Hjärne tecknas intressant och livfullt. Baserat på författarinnans egna iakttagelser, då hon ju som studentska bevistade hans föreläsningar.

Ellen Key belyses även från mera åt det privata livet vända sidor. Det förefaller dock som om förf. ej lyckats så bra med Ellen Key som med de övriga i boken. Det är något mindre väsensbefryndat mellan förf. och den skildrade, som utesluter den korresponderande kontakt, som så livfullt slår en till mötes i de flesta övriga essayerna. Det må gärna sägas, att något visst övermaga svagt skymtar under det deservativa på ett par ställen. Ej försmäande att att låta något av löjets skimmer falla på den skildrade. Men man uppskattar förf:s uppriktighet när hon bekänner en viss motvilja från akademiskt skolade kvinnor gent emot Ellen Keys ordgranna språk och romantiska utsirningar. Påvisande att häri låg en förklaring till att tyskarna med sitt sinne för det prälände, mindre exakta och utsvävande, hade lättare än vi att uppskatta Ellen Key.

Detta avsnitt är ytterst intressant och skulle ur flera synpunkter motivera större utförlighet än det begränsade utrymmet här tillåter.

När författarinnan skildrar de mera på det teologiskt-etiska planet verksamma skönjes det personligt besläktade i hög grad. Författarinnan har lyckats göra mästerliga porträtt av samtliga, men sins emellan så olika personer som: *Samuel Fries*; *Natanael Beskow*; *Nathan Söderblom*; *Emilia Fogelklou*. Karakteristikerna av Beskow och Söderblom torde vara bokens höjdpunkt. Belysningen ges med många anekdoter och humoristiska glimtar, framför allt beträffande Nathan Söderblom. Beskow och Söderblom äro väl i mångt och mycket helt grundolika. Endast i bådasyrkan av konsten torde likheten vara tillfinnandes. Förf. har lyckats göra bägge lika åskådligt levande.

Av de kvinnliga personerna torde Ann Margret Holmgren tilldraga sig största intresset. Författarinnan bodde själv en tid i det Holmgrenska hemmet i Uppsala, så hon har således intim kännedom om vad

hon förtäljer. Som känt var detta hem under åttiotalets brytningsår familjärt öppet för allt vad tiden hade av framstegssträvanden, och representanterna för dessa nya idéer hade här sitt tillhåll. Detta gjorde att detta hem av konservatismen ansågs skadligt och farligt. Mot umgänge där varnades såväl offentligt som enskilt.

Det är svårt tänka sig en mera fyndig persontecknare på här avsedda områden, mera underhållande, träffsäker och belysande än doktor Wahlström. Hon har en förmåga, liksom flera av hennes biograferade modeller, att säga etsande ting på ett spirituellt sätt, drabbande olika meningsriktningar lika kännbart.

Det är med tillfredsställelse man läser

Antik staty i marmor.

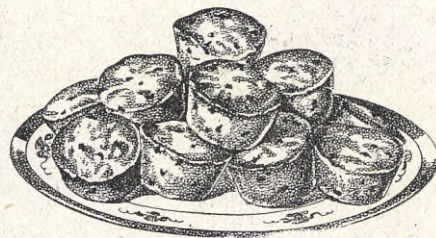
denna bok. En verkligt värdefull julgåva bland alla dessa oräkneliga mindervärdiga alster vi öda tid på att läsa och ej minst offra vår värdefulla skog till att framställa.

V.

Anders Örne om lantbrukets nödläge och räddningen därur.

Sedan några år råder över hela världen för lantbruket ett betryckt läge. Lantbrukskrisen är icke heller lokaliserad till något visst land eller någon viss världsdal, man hör därom från U. S. A., välståndets land framför andra, man hör det från Central-europa och man hör det i vårt land.

Men är man enig om att det råder kris, är man icke lika enig om de åtgärder, som skola kunna avhjälpa denna. En sak synes man dock vara överens om, att jordbruksprodukternas pris måste höjas i förhållande till industriprodukterna. Hur detta skall kunna ske på ett för jordbruket gynnsamt och för hela folkhushållet gagneligt sätt sö-

Bjud

familjen och Edra gäster till kaffet på härliga amerikanska muffins — men gör dem så här på Rumfordvis:

Korintmuffins.

150 gr. smör eller margarin, 2 dcl. socker, 2 ägg, 1 klp. kornter, 1/2 citronskal, 250 gr. vetemjöl, omkring 1 1/2 dcl. gräddmjölk, 2 strukna tsk. Rumford bakpulver.

Till formarna: 1 msk. smör, 2 msk. vetemjöl.

Beredning: Smöret smältes, får kallna och röres med sockret tills det är pösigt. Därefter tillsätts de uppvispade äggen. Korinterna rensas, sköljas, torkas, blandas med litet av mjölet och nedröras jämte det rivna citronskalet. Resten av mjölet siktas med Rumford bakpulver och blandas i, omväxlande med gräddmjölken. Smeten slås i smorda och mjölade pastej- eller bakelseformar och kakorna graddas genast i varm ugn.

Säljes aldrig i lös vikt.

RUMFORD

— det hälsosamma fosfatbakpulvret.

ker herr Örne ange i en liten skrift med titeln: *Lantbrukets nödläge och räddningen därur*. Han anför många synpunkter som förtjäna att studeras, i främsta rummet av jordbrukarna, som söka efter hjälp ut svårigheterna. Men även alla andra, som under närmaste tiden komma att få ta ställning till olika förslag för att bringa jordbruksnäringen till ett bättre ekonomiskt läge, ha behållning av den undersökning på området, som den lilla skriften innehåller. Den kostar endast 50 öre och kan erhållas i varje bokhandel.

Då Morgonbris, som sågs i vårt julnummer, i november kunde fira sin 25-åriga tillvaro ombads förutvarande redaktörer till detta nummer ge några hägkomster från deras redaktörstid. Från Anna Sterky och Anna Lindhagen ha bidrag erhållits, som synes å annan plats i tidningen.

Millet: De första stegen.

Vad tiden fordrar.

Nyorientering inom hemlivet.

Kamratäktenskap är ett uttryck, som senare åren allt oftare förts till togs. Förkunnarna ha väl haft skiftande uppfattningar om dess innebörd. Från mera ytliga synpunkter, till de djupast kända motiv, för åstadkommande av ett rikare och fullare liv, som andligt fria och självständiga individer, med ömsesidiga, gemensamma intressen, utom det rent vardagliga.

Efter läsningen av denna ingress väntas måhända, att vi i det följande ämna sysselsätta oss med funderingar över andra äktenskapsformer, från domaren Lindseys propås — till advokaten Eva Andéns intentioner härutinnan. Det är emellertid ingalunda avsikten i detta sammanhang.

Vi ha föranletts att avsiktligt välja ovanstående rubrik, med anledning av en diskussion i Social-Demokraten för en tid sedan, vari olika inlägg å dess "Kvinnosida" förekommo, belysande förhållandet inom arbetarhemmet. Där man och hustru hade så litet att säga varandra i frågor, som angå oss alla, även om dessa ej begränsas till det trånga hemmets snäva sfär.

I dessa inlägg anmärktes som högst symptomatiskt, att hustrurna, inklusive de vuxna döttrarna, till så ytterst obetydlig del arbeta med inom föreningslivet.

Det var synnerligast ett uttalande av fru Disa Västberg, som med flera slående exempel påvisade det gängse avita förhållandet i detta avseende.

Nu fråga vi: är det värdigt vår rörelse och vår tid, att inom arbetarklassens organiserade elit det medeltidsmässiga åskådningssättet fortfarande har hävd, att endast mannen skall vara intresserad av offentliga värv, men hans hustru vara analfabet för samma frågor?

Hur är det med den "äkta" mannens uppskattning av sin personlighet, när han finner sig tillfredsställd med att till kamrat för livet ha en människa, som ej hyser intresse för de mest vitala ting — oavsett om intressena i övrigt kunna vara delade?

Eller kanske de föregivna intressena för rörelsen icke äro så vitala för ifrågasvarande man? Törhända invand bekvämlighet är vida mer avgörande?

Men skulle ej samlivet bli mycket rikare, om man och hustru vore verkliga kamrater, både i hemmet och utom detsamma? Väsens-

befryndade, förstående. Delande varandras intressen, motgångar och glädje, som tvenne utvecklade individer, med egen personlig syn på tingen, men med samhörighetens intressen, även för andra spørsmål än de alldagliga småbestyren inom familjelivet?

Varför skall just arbetarklassen vara annorlunda än övriga samhällsgrupper, inom vilka i allmänhet råda ett mera likställt förhållande?

Observera bara en så enkel sak som när folk gör en utflykt, ta en promenad o. dyl. Det är ej ofta man ser man och hustru inom arbetarklassen ta en uppfriskande promenad en söndag tillsammans; vilket ofta förekommer bland s. k. medelklass. Behöver ej arbetarhustrun också komma ut och få omväxling? Säkerligen, kanske mer än någon. Hon skall emellertid, enligt gammal vana, vara hemma och ha allt i ordning till mannen kommer hem.

Nu invändes måhända: medelklassen har hembiträden, varför hustrurna där ha större möjligheter att disponera sin tid. Numera torde så ej vara fallet, åtminstone ej i de större städerna. Man torde nog kunna utgå från, att hustrun här äger något mer av det fria, kamratliga än arbetarhustrun inom hem och samliv.

I de flesta fall kan mycket väl ordnas så, att arbetarhustrun, där ej små barn hindra, får tid övrig att intressera sig för värdefullare ting än vad oftast är fallet, och som i sina återverkningar i otaliga hänseenden angå hemmet i långt djupare mening, än det futtiga sladder, som ännu frodas och just markerar det "proletäriska".

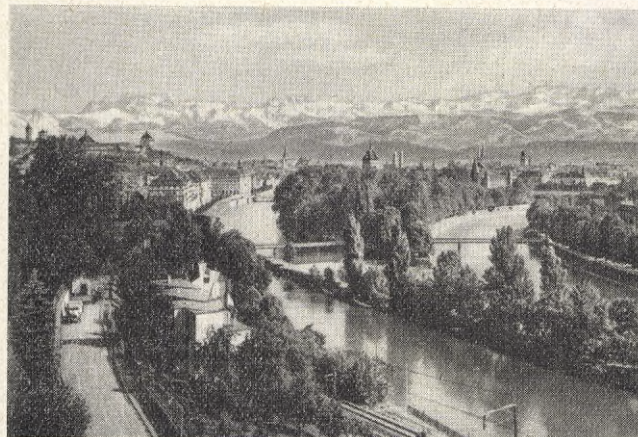
Har mannen försummat att intressera sin hustru för vad som rör sig i tiden, i första hand arbetarklassens strävanden efter bättre förhållanden och för de organisationer som äro

Idyll.

Folkets Hus i Zürich.

Vy från Zürich.

Int. kvinnokommitténs möte i Zürich 11—12 jan. 1930.

Kommitténs möte föregicks på fredagen av ett sammanträde av presidiet och ett stort folkmöte i Folkets hus i Zürich, där talare från sju länder höllo korta föredrag. Så talade Proft från Österrike, Jewson från Oberoende Arbetarpartiet, England, Karpiskova, Tjeckoslovakien, Toni Sender, Tyskland, Gillner, Sverige, Adamson, Skottland, och Kluszynska från Polen. Lokalen var fylld till sista plats och publiken anammade talen med stor förståelse och entusiasm.

Det är att märka att i denna gamla republik Schweiz, som så länge stått såsom "frihetens stamort på jorden", ha kvinnorna ingen rösträtt och mot denna bakgrund rörde sig i allmänhet våra korta tal.

Lördag kl. 10 f. m. öppnades Kvinnokommitténs sammanträde av Gertrud Hanna, som dock icke hör till presidiet. Frau Juchacz, Tyskland,

Pels, Belgien, och Susan Lawrence voro frånvarande. Susan Lawrence av en mycket ärofull anledning. Hon är statssekreterare i den engelska socialistiska ministären. Till henne och Eva Brordo, som sitter i ryskt fängelse avsändes telegram.

Följande frågor för överläggning förelågo sammanträdet: Kvinnodagens hållande. Kvinnornas Internationella sommarskola. Understödande av propagandan för kvinnorna i länder varest de icke äga lika rättigheter, i såväl länder utan demokrati, som i länder med icke lika demokrati. "Open door"-rörelsen och skydd för kvinnliga arbetare. Internationella bestämmelser beträffande kvinnornas civilrättsliga ställning. Pressen. Propagandan på landsbygden.

När detta skrivs diskuteras livligt frågan om en Internationell socialistisk kvinnlig sommarskola. Föl-

jande meningar göra sig gällande: Denna skola är huvudsakligast till för de länder, som icke hava valrätt för kvinnor och ingen kvinnoorganisation. Skolan är dock till för allas skolning och för att mötas, och mötas flera än man gör vid de vanliga kommittémötena. I en dylik skola skall framförallt undervisas om internationell social lagstiftning, men också hela kvinnofrågan upptagas till behandling psykologiskt och praktiskt. Kostnadsfrågan är framförallt viktig. Om arbeterskor från alla länder skola kunna komma måste de få sina kostnader täckta.

Av övriga frågor på dagordningen väntas en livlig debatt om Open-door-rörelsen och skyddslagstiftningen för kvinnor.

Zürich den 11 jan. 1930.

Sigrid Gillner.

medlet härtill, så har hustrun också i flertalet fall, genom sin bristande organisationsförmåga i fråga om rationellare ordnande av hemmets arbete, passivt medverkat till det slentrianmässiga vaneförhållande, som ännu i stor utsträckning kännetecknar arbetarhemmens andliga atmosfär.

Det finnes exempel på hustrur, med många barn, som få tid övrig att ändå ägna mycken kraft åt vår rörelse, men — där har intresse för saken funnits och — där har mannen varit god kamrat, hjälpande till i hemmet med förefallande göromål, med följd att båda makarna fått tid även för allmänna värv. Samtidigt äro dessa hem oftast mönstergillare skötta än deras, som aldrig få tid till någonting, och ett hemliv vårdas

som skänker varje besökare, såväl som dess egna innehavare, ständig vederkvickelse. Låt dessa hem bli förebildliga!

När man resonerar ute i landet med de mera intresserade "mannarna" inom rörelsen, har från många håll insetts betydelsen av att kvinnorna komma med i det aktiva arbetet. Det vill säga, kvinnorna som abstrakt kollektivbegrepp, men — man får bara inte tillämpa önskvärdheten i det konkreta fallet, när det gäller deras egna hustrur. De måste vara hemma och sköta om huset. Förresten begripa de ingenting om ifrågavarande ting! Tillämpas dylik platonisk demokrati skulle med andra ord inga hustrur någonsin komma med i vår rörelse!

Det måste nog bli slut med alla

gamla fördomar och vaneföreställningar och med den oförlätliga slöhet, som hittills gjort sig gällande inom större delen av arbetarklassen, med avseende på kvinnornas efterblivenhet då det gäller den rörelse, som avser att giva just dessa personer i första hand en mer tillfredsställande ställning i livet än hittills.

Skall arbetarklassen överhuvudtaget verkligen bli friare i djupare bemärkelse tarvas sannerligen att även dess kvinnor bliva upplysta och aktivt intresserade på ett helt annat sätt än nu. Men då måste också männen förstå sin skyldighet och sitt ansvar.

Ett pregnant yttrande av Lenin faller oss i minnet: Även en kokerska måste leva på så hög kulturell

Kvinnorna och familjelönen.

Av Eva Wigforss.

Kvinnornas ekonomiska problem träda allt mer i förgrunden bland de frågor, som tvinga till sig vår uppmärksamhet. Vi ha moderskaphjälpen, som våra lagstiftare snart få ta ställning till. På andra håll i världen är det änke- och änkebarnspensioneringen, som löses. Mödralönen eller med ett vanligare namn familjelönen är föremål för diskussion och lagstiftning i vissa länder och utvecklar sig genom privat initiativ i andra. I alla dessa frågor är det familjens svårigheter och den stora massans problem som det gäller. När vi ha talat om kvinnornas ekonomiska frågor, ha vi alltför ofta menat ett litet fåtal i offentlig tjänst anställda kvinnors speciella anställnings- och löneproblem. Om man hos oss för några år sen så smått försökte tala om, att också de gifta kvinnornas ekonomiska ställning kunde vara ett samhällsproblem värt att diskutera eller att det viktigaste löneproblemet för den stora mängden kvinnor inte var att få en lika hög lön som männen utan att få lön överhuvud, så fick man vara glad, om man inte blev betraktad som mycket verklighetsfrämmande. Och fortfarande tycks familjelönen höra till de sociala frågor, om vilka man i vårt land tänker som en fransk statsman om det första järnvägsbygget i England: järnvägar kan nog ha en uppgift att fylla i England men hos oss passa de inte. Han var en utomordentlig statsman, men han visste tydligen inte mycket om järnvägar. Kanske är det så med kvinnorna och familjelönen.

Moderskaphjälpen är så lätt att motivera och försvara. Samhället kan inte tillåta, att de som skaffa de nya medborgarna till världen lida brist på det nödvändigaste eller att

niå, att hon kan taga del i landets ledning.

Arbetarklassen har att söka medverka till detta önskemåls uppfyllande, för dess eget väl och intresse.

Det är icke nödvändigt att på torgen predika för andra därom. Det som höves var och en är att i sitt eget hem tillämpa den nya anda, som den nya tidens uppgifter kräva.

V.

något barn ska vara hänvisat till fattigvården från sitt första ögonblick. Samhället vill förhindra den vanvård av späda barn, som förorsakar de späda barnens död och den vanvård av mödrar, som grundlägger svåra sjukdomar. Änkepensioner och ännu mer änkebarnspensioner och ännu mer änkebarnspensioner förstår var och en det berättigade i. Familjeförsörjarens roll måste övergå till någon annan, då modern bäst fyller sin plikt mot samhället genom att vårda barnen. Att samhället tar på sig en del av familjeförsörjarens börda vid sjuk- och olycksfall och vid arbetslöshet förefaller väl också numera de flesta som alldeles i sin ordning. Och likaså att fattigvården ska finnas för dem som äro oförmögna att hjälpa sig själva och att den ska om möjligt anpassas efter familjernas olika behov.

Men när man också utöver dessa undantagsfall genom tillägg till lönen eller inkomsten vill låta samhället ta på sig någon del av familjeförsörjarens alltför tunga börda och ge barn och mödrar säkerhet för ett minimum för deras existens utan att detta tar form av fattighjälpp, är det många, som se farliga nyheter häri. Man menar att det skulle undergräva ansvarskänslan hos familjeförsörjaren, om han i någon mån kunde lita på samhällets hjälp till barnens underhåll. Redan nu ha vi i skattelindring genom avdragen för familjeförsörjare en sådan hjälp. Vi ha fria skolor och sådana anordningar för barnavård som barnkrubbor och mjölkdroppar, tandvård och billig läkarevård och dylikt, som avser att underlätta barnens vård och underhåll för föräldrar. Kommunerna söka bereda barnrika familjer billiga bostäder. Endå skillnaden mellan denna form av hjälp och de kontanta understöd till föräldrarna, som familjelönen innebär är, att de kontanta understöden lättare kunna brukas för andra ändamål. Detta kan man få garanti mot genom att utbetala understöden åt den, som främst har vård om barnen, alltså i vanliga fall modern, och genom någon slags kontroll över medlens användning. Där sådana familjebidrag hittills förekommit, ha de aldrig varit så stora, att de räckt till för alla utgifter för barnen. Vanligen ha de

varit mycket mindre. Risken att de skulle förorsaka en mindre önskvärd folkökning är alltså inte överhängande. Och med det stadigt sjunkande födelsetal man nu har på så många håll i världen är risken för folkökning inte heller så skrämmande.

Vad man skulle vinna med sådana familjebidrag vore detsamma för barnen som moderskaphjälpen vill ge de späda barnen, bättre möjligheter till lämplig föda och vård, större utsikter för barnen i de barnrika familjerna — och dit hör en stor del av barnen — att slippa växa upp i brist och en torftighet, som är hämmande för deras både kroppsliga och andliga utveckling, större utsikter till en frisk och sund uppväxande generation. Den vinsten kan vara värd offer. Vad mödrarna skulle vinna behöver väl knappast påpekas för denna tidnings läsare. Modern i det fattiga hemmet utan någon annan säkerhet för sina barns och sin egen existens än familjeförsörjarens ofta osäkra inkomst har det inte avundsvårt. Arbetet i hemmet kan vara lika prövande för henne som ett yrkesarbete. Men hon saknar den förvärvsarbetandes självständighet. Hon är beroende inte bara av mannens arbetsförmåga och tillfällena till förtjänst och arbete för honom, utan också av hans godtycke och förmåga att handha sina inkomster. En säker inkomst om än ringa för henne och barnen, så länge de äro små, skulle betyda mycket för hennes och familjens trygghet. Och för hela familjen skulle den nedpressning av levnadsstandard, som nu måste ske i de år, då barnens behov äro störst, inte behöva bli så påkostande. Modern skulle också under de år, då hon själv, barnen och samhället må bäst av, att hon lämnar förvärvsarbetet och stannar i hemmet, ha större möjligheter att göra detta. Och där hon inte kan det, skulle hon ha möjlighet att i alla fall bättre sörja för barnens vård.

En vinst av familjebidrag avpassade efter familjeförsörjarens börda skulle vara, att en väg till mer lika betalning för arbetet öppnades. Vad som nu mer än annat står som ett hinder för lika lön för samma arbete

är, att så många fler män än kvinnor äro familjeförsörjare. De olika löner vi nu ha för män och kvinnor ge bara en mycket grov anpassning av lönen efter behoven. De ge den ensamme mannen en riklig inkomst och ställa den av försörjningsbördor tyngda kvinnan i ett mycket svårt läge. En mer lika lön för män och kvinnor skulle något hjälpa de kvinnliga familjeförsörjarna men inte de manliga. Tvärtom skulle skillnaden i standard mellan den ogifta förvärvsarbetande kvinnan och den i hemmet arbetande bli större än nu. Och kvinnorna skulle mer än nu vilja behålla sitt yrkesarbete som gifta. Om inte hemmen alltför mycket ska bli lidande härpå; måste möjligheter beredas för barnens skydd. Man skulle också här kunna tala om skydd för kvinnor, eftersom uppgiften att på en gång vara mor, husmor och yrkesarbeterska rätt snart blir för stor för de flesta kvinnor. Familjebidrag i en eller annan form kan här bli nödvändiga.

Man kan tänka sig dessa bidrag i form av utvidgad samhällelig barnavård. Lekskolor och småbarnsskolor, som hjälpa mödrarna med arbetet är en sådan möjlighet. Utvidgning av skolornas barnavårdande verksamhet en annan. Men vill man nå större grupper än städernas och de större samhällenas befolkning bli de kontanta understöden nog en bättre väg. De möjliggöra också en bättre inkomstfördelning på ett sätt, som verkligen kan kallas förnuftigt, eftersom det tar hänsyn till de olika behoven och främst till de från samhällets synpunkt viktigaste behoven.

Det finns redan flera olika slag av sådan familjelön och somliga ha funnits så länge, att man kan säga, att systemet verkligen är prövat och har hållit provet. Man började med rent privata försök. Arbetsgivarna betalade ut tillägg utöver lönerna varierande efter barnantalet. Man fann, att för att då inte arbetsgivarna skulle lockas att föredra ogifta arbetare, behövde dessa bidrag göras till en särskild kassa och göras oberoende av, om arbetare med eller utan barn voro anställda. Så fick man de s. k. kompensationskassorna, som betalade ut bidragen, och undgick därigenom också den inblandning i arbetarens privatliv, som sådana bidrag annars kunde leda till. Man försökte med mer försäkringsmässiga system, där såväl arbetare som arbetsgivare betalade in premierna. Här blev det alltså delvis arbetaren själv, som tog av sin in-

Fjolärsminne. Park i Stockholm.

komst, när han var ensam och fick igen, när han blev gift och fick större behov. Man har inte velat mista dessa slag av familjelön, där man försökt dem. Men man har yrkat på, att samhället ska kontrollera och understödja dem. Därmed är man inne på en allmän familjeförsäkring. Kostnaderna för en sådan kan delas av samhälle, arbetsgivare och arbetare. Men kostnaden för sådana understöd kan också tagas ut genom skatter. Och man har exempel på, att statens medverkan till familjebidragen ibland bara består i att vissa arbetsgivare, som arbeta för det allmänna, åläggas att betala sådana bidrag till sina arbetare.

Det skulle föra för långt att gå in på fördelarna av de olika systemen här. Men familjelönen förtjänar

kvinnornas intresse. Den är i hög grad en kvinnofråga. Detta börja kvinnorna runt om i världen förstå, vilket bäst framgår därav, att de diskutera den vid sina internationella kongresser. Och i vissa av de länder, där familjelönen ännu inte försökts som t. ex. i England, har den nått fram till att diskuteras såsom vid den sista socialistiska partikongressen, som en av de möjliga utvägarna till en bättre inkomstfördelning.

Fredsblomman

är färdig och sändes omedelbart efter rekvisitionen. Se cirkulär n:r 17, 1929.

Rekvirera Fredsblomman.

Kvinnorna och 1928 års val.

Ett studium av kvinnornas insats i 1928 års val erbjuder åtskilligt av intresse. I följande lilla sammanställning avläses förhållandet mellan männens och kvinnornas politiska intresse:

Röstberättigade.

Män år 1928	1,667,620
„ „ 1924	1,593,966
	+ 83,654
Kvinnor år 1928	1,828,052
„ „ 1924	1,744,926
	+ 83,126

Valdeltagande.

Män år 1928	1,217,253
„ „ 1924	956,518
	+ 260,735
Kvinnor år 1928	1,145,915
„ „ 1924	814,089
	+ 331,826

Röstande i procent av röstberättigade.

	Män	Kvinnor
År 1921	62,0	47,2
„ 1924	60,0	46,7
„ 1928	72,6	62,7

Antalet valskolkare.

Män år 1928	460,367
„ „ 1924	637,448
	— 177,081
Kvinnor år 1928	682,137
„ „ 1924	930,837
	— 248,700

Kvinnorna befinna sig alltså i majoritet bland de röstberättigade men icke bland de röstande. Det ser dock ut som en utjämning vore på väg ifråga om kvinnornas aktivitet vid valen, ty även om de ligga 10 % efter männen vid rösträttens utnyttjande, ökades deras valdeltagande från 1924 med ej mindre än 16 %, medan männens ökning stannade vid 10,6 %.

I vår officiella valstatistik äro männen sammanförda i en grupp. Kvinnorna äro däremot uppdelade i hustrur, ogifta självförsörjande och familjemedlemmar (de senare sannolikt i huvudsak döttrar i familjer-

na). Denna sönderdelning av kvinnorna möjliggör vissa iakttagelser.

Sålunda visar det sig att hustrurna synnerligen flitigt deltaga i valen. Inom gruppen hustrur deltog nämligen ej mindre än 73,7 % av de röstberättigade, en siffra som överstiger männens deltagande med 1,1 %. Däremot deltog de självförsörjande ogifta kvinnorna ganska svagt (50,9 %) och familjemedlemmarna uselt (44,8 %).

Såsom alltid är överklassen värst. Där röstade 88,3 % av hustrurna. Inom underklassen stannade valdeltagandet bland hustrurna vid 71,2 %, medan mellanklassens hustrur kommo upp i 75,3 %.

För arbetarekvinnorna torde det vara av alldeles särskilt intresse, att hustrurna där deltog med 74,1 % — en mycket respektabel siffra. Den överträffar siffran för alla män inom industriarbetaregruppen med 1,8 %. Förhållandet är nästan likadant bland lantarbetarna.

Däremot gäller icke detta ännu bönderna. Där är deltagaresiffran för hustrurna 76,8 % men för männen 79,4 %. Folkskollärarinnorna rösta icke lika flitigt som folkskollärarna.

De speciella hustrusiffrorna tyda i allmänhet på att de gifta medborgarna — både män och kvinnor — rösta flitigare än de ogifta. Liksom de ogifta självförsörjande kvinnorna visa mindre intresse för deltagande i valen än hustrurna, torde ungarlarna rösta mindre flitigt än de gifta männen. Sannolikt är det numera en så gott som undantagslös regel, att i äktenskap rösta båda makarna.

Ett kapitel av särskilt intresse är hembiträdernas bruk av sin rösträtt. Där finna vi nämligen den största självförsörjande gruppen kvinnor. De ha ej mindre än 150,000 röstberättigade.

Valdeltagandet är emellertid be-
drövligt — endast 39,8 %. De kvinnliga hembiträderna avgåvo endast 57,911 röster. Om detta ringa valdeltagande från deras sida är till gagn eller skada ur socialdemokratisk synpunkt låter sig ej avgöra. Vi veta ju att det bland hembiträderna finns ett antal målmedvetna socialdemokrater, men det är sannolikt ingen orätt mot hembiträderna

i allmänhet, om man antager att de tillhöra den grupp utav väljare, som lättast faller offer för tillfälliga påverkningar — ännu så länge!

Den socialdemokratiska kvinnorörelsen har i varje fall säkert här ett utomordentligt område för sin energi och propaganda. Denna torde dock ej i regel göra någon nytta, om den består i offentliga föredrag. Men i den mån de socialdemokratiska kvinnorna förstå att finna utvägar till att knyta personliga förbindelser med hembiträden och därvid direkt påverka dem erbjuda de säkert ett omfattande rekryteringsfält.

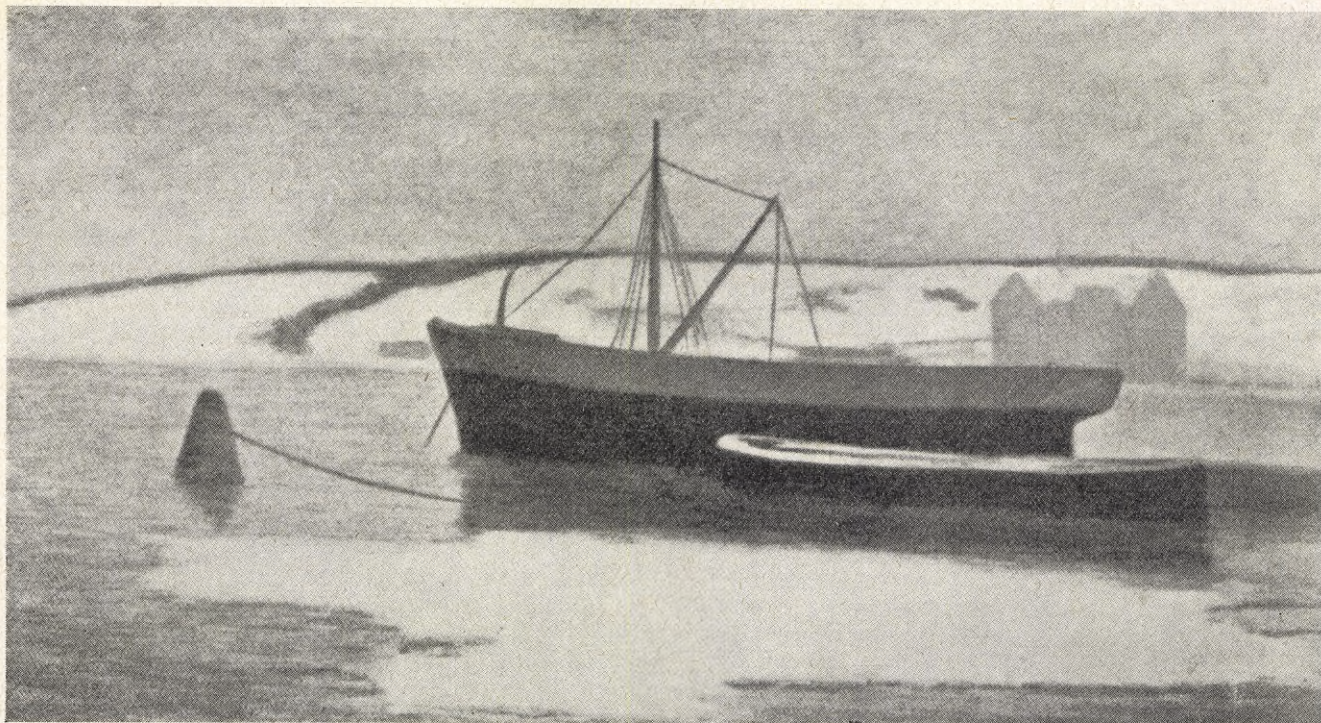
Det är för övrigt en iakttagelse att notera, att det livligaste valdeltagande bland hembiträdena förekom i två så utpräglat konservativa län som Halland (52,5 %) och Älvsborgs läns södra valkrets (50,1 %). Närmast men dock rätt långt efter kom Stockholms stad (45,3 %). Jönköpings län, som ju heller icke utmärker sig för någon mera markant framstegsanda kommer som nummer 4 med ett valdeltagande bland hembiträdena å 43,5 %. Sämst var Gävleborgs län (26,1 %).

Men även de ogifta självförsörjande industriarbeterskorna visa dåliga siffror: genomsnittet för landet är endast 53,8 %. Dock förekom så pass goda siffror som 67,5 % i Fyrstads-kretsen och 64,1 % i Stockholms stad.

Ja, detta är några plock ur valstatistiken, som särskilt tar sikte på kvinnornas valdeltagande. I den allmänna uppräckningen av väljarekåren, som utmärkte 1928 års val jämfört med de tidigare, spelade kvinnornas väldiga ökning en i vissa avseenden kanske avgörande roll. Vår statistik tillåter tyvärr icke att avläsa, hur kvinnornas och männens röster fördela sig på olika partier.

Skuggrädsla för någon mystisk möjlighet till ojusta påverkningar med ledning av valstatistiken har förhindrat införandet av därför nödiga bestämmelser i vallagen. Men jag fruktar att det väldiga kvinnliga valdeltagandet eller rättare framryckningen av väldiga skaror kvinnor, som icke tidigare röstat, bi-

(Forts. å sid. 19.)

Karl Nordström: *Pråmar.*

Några ord om Soc.-dem. Kvinnoförbundets 10-åriga verksamhet.

Det kunde lika gärna ha varit Soc.-dem. Kvinnoförbundets 25-åriga verksamhet, som nu skulle blivit föremål för en liten redogörelse. De soc.-dem. kvinnoklubbarna började nämligen mycket tidigt bliva en faktor att räkna med inom arbetarörelsen.

Redan i slutet av 90-talet fanns det "gamla" tränade politiska organisationer bland kvinnorna.

De första yttringarna till åstadkommande av gemensam uppslutning av de soc.-dem. kvinnorna från hela landet framkommo omkring 1905.

Den första konferensen ägde rum i Stockholm 1907 och den första kongressen 1908. På den sistnämnda gingo diskussionens vågor höga ifråga om bildandet av förbund eller ej. Från partiet talades emot, men även kvinnorna voro tveksamma inför förbundsformen och så blev det en kompromiss — ett arbetsutskott med representanter även från landsorten. Vid nästan varje kongress var frågan sedan uppe. Men först vid 1920 års kongress blev beslut fattat om bildandet av ett soc.-dem. kvinnoförbund. Hela kongressen var enig, endast en röst emot. Men inte ett

ord från partistyrelsen av invändning, tvärtom fick kongressen helt oväntat mottaga besök av Hjalmar Branting, som hälsade kongressen med dessa ord:

Jag vill inte låta denna kongress passera utan att åtminstone för ett ögonblick ha besökt den.

Kongressen ger ett starkt intryck av hur den socialdemokratiska kvinnorörelsen växt fram, ett konstaterande som är för mig synnerligen glädjande. Jag har sett hur dess pionärer länge ensamt fått bära upp arbetet. Inom partistyrelsen känna vi väl till de svårigheter, som mött vid samlandet av arbetareklassens kvinnor — att här varit ett hårdplöjt fält.

Men bara anblicken av denna kongress visar att tiderna väsentligt förändrats. Den med de senare årens omvälvningar ute i Europa framkomna författningsreformen av år 1918 har redan börjat sätta sina spår inom kvinnornas leder.

Jag vill uttrycka en uppriktig lyckönskan till det arbete, som här utföres i förhoppning om att detta arbete för framtiden skall vidgas och fördjupas. Detta behöves. Just den ernådda likställigheten mellan män och kvinnor vittnar om att vi gå en ny tid till mötes och att socialdemokraternas insats i denna nya tid från kvinnornas sida måste göras med mesta möjliga insikt och ansvar.

Jag är förvissad om att de kvinnor, som hittills så aktningvärt lett organisationen bland arbetarkvinnorna, med de nyttigkomna krafterna skola kunna hålla rörelsen tätt tillsammans.

Särskilt tror jag det behöves en stor upplysningsverksamhet.

Vårt Sverge, som skall byggas upp nu, måste byggas upp av både män och kvinnor. Det skulle bli en stor lucka i detta arbete, om man här endast skulle ha att räkna med manliga arbetare.

Kongressens tack till Hjalmar Branting frambars av fru Sterky, som yttrade:

Våra kvinnors stora glädje är just, att vi nu se att män och kvinnor med förståelse kunna gå varandra till mötes. Vi ha mötts i detta vårt behov av att söka rikta oss själva och därmed stärka vårt parti och vår sak. Och skola arbetareklassens män och kvinnor nå sitt mål, så måste de stå eniga sida vid sida.

Förhållandena hade i ett slag blivit mycket annorlunda för kvinnorna. Genom författningsrevisionen komma de ju att betyda så mycket mera i medborgerligt hänseende. Från det att kommunal rösträtt kunnat utövas av endast ett fåtal fingo

nu kvinnorna såväl politisk som kommunal rösträtt efter allmänna rösträttens principer.

Hjalmar Brantings ord på kongressen till kvinnorna, "att den er-nådda likställigheten mellan män och kvinnor vittnar om att vi gå en ny tid till mötes och att socialdemokraternas insats i denna nya tid från kvinnornas sida måste göras med mesta möjliga insikt och ansvar, brände sig kan man säga, riktigt in i sinnena och har följts så långt krafterna räckt till inom förbundet under hela dess första tio-åriga verksamhet. "Särskilt tror jag det behöves en stor upplysnings-

Antik staty i marmor.

verksamhet", voro de ord som senare följde och även dessa ha understrukits av kvinnorna i ett oavlåttligt arbete för fostrandet av dem till insiktsfulla medborgare och tänkande socialdemokrater.

Upplysningskurser, konferenser, instruktionskurser och föreläsningar ha präglat förbundets verksamhet ifrån dess början. En bildningsfond beslöt 1924 års kongress att upprätta och ur den utgår nu varje år minst ett tiotal stipendiater för bevisandet av kurser vid folkhögskolor från års- till fjortondagarskurser. Hos A. B. F. hemställde förbundsstyrelsen om korta speciella kvinnokurser på sommaren.

Sedan 1924 ha även sådana varit anordnade varje sommar vid Brunns-vik, men även vid andra folkhögskolor. Till dessa kurser inkomma ansökningar alltid i större antal än vad som kan beredas plats.

Kvinnodistrikten äro också mycket energiska i anordnandet av studiekurser och kvinnoklubbarnas "week-endkurser" vinna alltid stor tillslutning.

Att agitationen icke varit mindre livlig framgår av, att förutom alla föredrag som klubbarna och distrikten själva ordnat ha omkring 1,600 föredrag hållits under dessa år. I denna siffra ingår icke föredragen till kvinnorna under valagitationen, icke heller de hundratals möten med föredrag som hållas varje år med anledning av Int. soc. kvinnodagens hållande.

Kostnaden för agitations- och upplysningsverksamheten, som utbetalts direkt från förbundet, belöper sig till omkring 45,000 kr. Förutom föredrag har spritts ett otal småskrifter och upprop vilka överskrida miljonen i antal.

Vilka ämnen och frågor är det då som kvinnorna så intensivt sysslat med, skaffat sig kunskaper i, diskuterat om? Den frågan skulle helt kunna besvaras med "att intet mänskligt varit dem främmande". Det har varit politiska, sociala, humanitära och kulturfrågor av olika slag som fyllt deras sinnen. Vi skola här endast nämna några ämnen: Socialistiska idé- och principfrågor, politiska frågor, barnavårdsstiftningen, moderskapsskyddsfrågor, änke- och barnpensioneringen, ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen, den kommunala lagstiftningen, arbetarskyddsstiftningen, arbetslöshetsproblemet, kvinnornas rätt till arbete, särslagstiftningen mot kvinnor, lösdrivarlagen, äktenskapslagen, be-folkningsfrågor, rashygieniska frågor, fredsfrågorna m. fl. uppfostringsfrågor, men även konst och litteratur och etik har intagit en god plats på föreläsnings- och mötesprogrammen.

Flera gånger har även kvinnoförbundet deltagit i hjälpaktionerna vid de större arbetskonflikterna och senast har bland medlemmarna insamling ägt rum till de i Mörekonflikten indragna lantarbetarna.

Att mera ingående redogöra för förbundets 10-åriga verksamhet medger icke utrymmet.

Den redogörelse vi med dessa rader dristat oss till, har endast syftat till att lämna upplysning om de yttre konturerna.

Allt det tränga arbete och stora intresse som ligger bakom siffror och nakna fakta, hängivenheten för vår rörelse, tålmodigheten inför svårigheterna, komma visserligen icke

till synes, men alla som träffats på kongresserna, på studiekurserna, ute i valarbetet och vid andra tillfällen i rörelsens sfär, ha känt detta, vilket också knutit oss fastare samman.

De tillryggalagda 10 åren ha icke endast varit lärdomsår, år för insamlande av kunskaper och insikter, utan även fyllda av kamp och strider. Att i detta sammanhang visa på några direkta vinster för kvinnorna är vanskligt nog. Dessa frågor måste ses i större sammanhang än vad som kan bjudas i några erinringens ord om soc.-dem. kvinnoförbundets verksamhet under ett decennium.

Vårt hopp står dock till fram-

Antik staty i marmor.

tiden. Strida vi för våra idéer och principer ärligt och med rena uppsåt, behöva vi icke falla i misströstan. Vi äro övertygade om att de kommande åren skola visa på ett mycket större intresse och vilja att tillhöra den socialdemokratiska kvinnorörelsen och partiet. Glädjande tecken visar sig nu vid horisonten, vilka man vill tro äro verkligheter och inte endast skuggbilder.

Det grövsta uppröjningsarbetet är utfört och den lagda grunden tål att bygga vidare på. Förståelsen inom partiet på nödvändigheten av, att kvinnorna bliva medlemmar och deltaga i arbetet för de mål socialdemokratin eftersträva, synes också börja slå igenom på allvar. Vi böra också helst se framåt och icke stanna i nuet eller blicka tillbaka mer än vad som är nödvändigt för det kontinuerliga sammanhanget mellan för-tid och framtid. S. V.

Fred och frihets upp- lysningskurs.

Internationella Kvinnoförbundets för fred och frihet sedvanliga årliga upplysningskurs — nu den 6:te i ordningen — ägde rum 7—11 jan. i Stockholm, delvis även i Uppsala, under god tillslutning.

Kursprogrammet var publicerat i föregående nummer av Morgonbris, varför vi icke skola återupprepa detsamma här.

I sitt hälsningsanförande erinrade förb. ordf., fröken Matilda Widegren, om att förbundet förbereddes mitt under brinnande världskrig 1915—1919. Sistnämnda år bildades detsamma på en kongress i Zürich. Den svenska sektionen av förbundet bildades samma år, varför nu kunde inregistreras en tioårsperiod av ett energiskt och målmedvetet arbete av förbundet, nationellt och internationellt. Efter en översikt över förbundets arbete internationellt och dess syfte att söka skapa förutsättningar för mellanfolkligt samarbete i fredens tjänst, slutade tal med en önskan att träda i förbindelse med de unga, som skola fortsätta arbetet för den stora saken.

Våra läsare ha säkerligen redan i dagspressens referat av kursen följt dess arbete, varför vi här endast inskränka oss att erinra om dess insatser som ett värdefullt led i den samfälliga strävan alla uppriktiga och sanna vänner till fred och folkförsoning arbeta för.

Kvinnornas varma intresse att

(Forts. fr. sid. 5.)

läggningarna var, som väntat, jordbruksnäringens betryck och hjälp. Regeringen och dess parti har ju sin patentmedicin à priori given en gång för alla så fort det gäller "modernäringen": så höga tullar som möjligt på dess alster. Hur bindande logiskt det än klarlägges, att den öppna, fria marknaden i längden gagnar folkhushållet, även jordbruket, som helhet taget, så lever tulltron, starkare än den religiösa tron troligtvis, kvar bland stora skaror.

Den riksviktiga katekesens tesar bragtes också på tal bland många andra ting.

Detta blott några antydningar, då ja våra läsare för länge sedan i dagspressen läst referat över debatten när detta nummer av Morgonbris utkommer.

Olivia Nordgren 50 år.

Ingen undgår sitt öde, kunde man taga till motto, inför den stundande dagen då vederbörande träder över halvsekeltröskeln.

Det låter lite mörkt, men ifråga om jubilarer har det ingen betydelse. Visserligen kan man icke säga att lyckans gudinna stått fadder vid hennes vagga, men energi och vilja att skapa sitt öde, har i stället beskärt henne rikligen.

Olivia Nordgrens livsgestaltning påminner ganska mycket om personers utveckling i länder västerut, vilka vi känna till genom memoarlitteraturen.

Den 27 februari 1880 gav Olivia Nordgren tillkänna sin energiska livsvilja för första gången. Redan vid 14 år kom hon i typografilära i Trälleborg och arbetade i sitt yrke till 1912. Naturligtvis var hon medlem av Typografförbundets avdelning där och innehade olika uppdrag inom densamma. Men hon stannade icke endast för de fackliga intressena utan de socialistiska idéerna blevo även livsfaktorer för hennes temperamentsfyllda väsen.

Inom soc.-dem. ungdomsförbundet hade hon åtskilliga uppdrag under åren 1908—1909. Sedan har arbetarekommunen, soc.-dem. kvinnoklubben, partidistriktet och kvinno-distriktet tagit hennes tid och ar-

aktivt göra sin ofrånkomliga insats världen över, för skapandet av en psykologisk atmosfär av fredsvilja, måste, allt efter som kretsen vidgas och stämningen förtätas härför, gynnsamt inverka på det växande släktets mentalitet i dess syn på frågan: ödeläggelse eller uppbyggelse.

betsförmåga i anspråk. Både i staden och länet har hon flera förtroendeuppdrag. Under kristiden var hon Trälleborgs stads livsmedelsnämnds expeditionsföreståndare för varuförmedlingen, ett uppdrag som säkerligen skaffade henne de första gråa håren. Sedan 1924 års kongress är hon medlem av partistyrelsen. Sjuk-kasserörelsen har även i henne en insiktsfull kraft.

Det skulle föra oss alldeles för långt ut i periferien om vi skulle nämna alla de uppdrag Olivia Nordgren innehått och innehar. Vi erinra till sist endast om hennes medlemskap av Trälleborgs stadsfullmäktige, Malmöhus läns landsting och riksdagens andra kammare.

Värdet hos en person ligger ju inte heller i uppdragens mångfald, utan vad som utvinnes av insatser för detsamma och det som därutöver ges av personlighetsvärde och det är just Olivia Nordgrens redbarhet i arbetet, offervilja för vår rörelse, grundlighet, klokhet och insiktsfullhet som gör henne värderad och aktad, för att icke säga beundrad, av så många.

Må hennes krafter ännu länge räcka till för arbetet inom vår rörelse och för de allmänna värv, kommunalt och politiskt, hon med okuvligt mod och redbar vilja ägnar hela sin kraft och intresse.

S. V.

Skådebanans årsbok 1929—1930.

Tredje årg. av denna publikation föreligger nu till ett pris av 2: 50.

Det är ett ganska omfångsrikt och förnämnt utstyrd arbete, med inom sitt givna område belysande och synnerligen intressant innehåll. Vartill många, var på sitt område kända personer, bidragit.

En stor mission föreligger för den organisation — Skådebanan — som för folkets bredare lager tagit till uppgift att göra detsamma förtroget med en av de största njutnings- och bildningskällor kulturen äger. Ty att den dramatiska konsten, när den står på hög nivå, är ett av de rikaste och mest påverkbara medel vi äga att gripa, glädja, fostra, förströ, är ovedersägligt. Liksom mycket icke önskvärt väckes av den mindervärdiga dramatik, som alltför rikligt florerar.

Kan ungdomen framförallt intresseras att ta del av ett arbete som föreliggande, så torde den där eggas att söka njutning av den konst som Skådebanan söker befrämja, allt vidsträcktare efter som dess klientel småningom fostras att välja det äkta framför det tarvliga.

En sångerska.

Av Sigröd Gillner.

(Forts. från föreg. n:r.)

Men så brast applådskan lös. Man klappade i händerna som förtjusta barn, man såg på varann och fann förtjusningen i den andras ögon. Leenden blandades såsom med gamla vänner. Man måste ha bier för att kunna skåla med den lille fule ledaren vid cittran. Mot den gamla steg bifallet. Men man kunde inte visa det annat än med det folkets jubel, som uttrycker den oreserverade beundran för en prestation. Och denna beundran omslöt hela kören och kom den att skina av tryggt självförtroende.

Man samtalade, medan man åt korv och kakor och drack det starka, skummande ölet. Vem är hon, den gamla, som ser ut som en drottning eller en stor skådespelerska? Henne kan man fantisera om i det oändliga. Man frågade, man gissade. Hon är en sådan kvinna som männen dö av kärlek till, sade en. En kvinna utan ålder med den eviga, oförstörbara skönheten, sade en annan. En storsångerska, som levde anonymt i den lilla kören för säsongen, sade en tredje.

Så talade man. Ingen visste riktigt besked, förrän man tillkallat värdshusvärdens och frågat honom. "Ah, Kathie Gammann", sade han. "Hon är den styvaste sångerskan här på trakten, Unsre Jodlerin, henne känner var människa här."

Cabareten är slut i det gamla värdshuset. Men jag hör ännu den gamlas sång. Kring den lever det andra: de vackra dräkterna, den viga smidiga dansen, de saftiga kvickheterna, glammet, stojet. Det uppslupna skämtet hade till sist tagit överhand. Man orkade inte dyka för djupt i skönheten, när man är på semester. Då kommer man till utgångspunkten: grubblet, ensamheten, som man ju ville fly. Man visste det, och övergav sångerskan för konferencierens mustiga, vågade kvickheter. Man vred sig av skratt åt ölfradgan kring hans mun, när han dök upp ur sin jättesejdel.

Jag ser den gamla för mig ensam på tribunen. Hon skall sjunga sitt sista nummer. Hennes blotta uppenbarelse tämjer publiken. De sitta trollbundna, skamsna, slagna just vid tröskeln till den hejdlösa uppslupenheten. Hon sjunger, ger åter av sin härliga röst, okonstlad som naturen själv, stor, ousinlig som den. Hon ler vid det vansinniga bifallet, ler en aning vemodigt, som visste hon allt. Hon bugar och går med oeffterhärmligt behag. —

Efteråt såg jag en skymt av henne utanför värdshuset. Hon försvann ensam bort-

om gungande lyktor på en uppblött mörk stig mot utkanten av byn. En svängande byvägslampa gav henne det sista rampljusset. Hon vände sig om och såg efter människorna, och i ljuset lyste hennes ansikte så stilla vackert. Så tog hon ett kraftigt tag i sin vida dräktkjol och balanserade bort i smutsen.

Hur hade hon det? Läger hon av scenen och konsten med dräkten och smyckena inne i en stuga, där det står en skylt över dörren: "Zimmer zu vermieten" (Rum att hyra). Är hon som alla de andra här i denna by, där man lever av turister? Eller är hon något annat? Lever där ännu, när hon är ensam, inne i henne den där tonen i hjärtat, varmed hon lyfter och befriar på estraden? Älskar hon livet och människorna så, som det klingar fram i hennes sång? Har hon en stor rik värld inom sig, eller är det bara rösten som ljuder och lockar oss till syner och tankar, som för sångerskan är främmande? Är hon bara stämband och kropp och tillfällighet, och skulle hon skratta om hon visste, vad en ähörare diktar på henne för underbara egenskaper?

En dag mötte jag henne i en brödbutik. Hon stod plötsligt framför mig för att gå, då jag kom in. Dörrens ringlocka larmade, som den brukar göra i små svenska mjölkbutiker, när någon går i dörren. Hennes ansikte följde med lustig förtrytelse den flitiga kläppen däruppe i koskällan över dörren.

Hon hade nyss sagt något och det var något muntert, ty hela butiken var full av soliga leenden och skratt. Men hon gick med sin korg på armen som alla de andra och klädd som de i bygdens kvinnliga vardagsdräkt. "Wiedersehen, Kathie", ljöd det vänligt och ivrigt efter henne. När jag efter några ögonblick såg på ansiktena, som nyss lett mot henne därinne, märkte jag att de där kvinnorna just inte voro vana att le som de lett mot henne, sångerskan, de kallat Kathie.

Jag var sistkommen i butiken och stod och tänkte, medan jag väntade på min tur. Nu hade jag alltså sett den gamla utanför scenen utan smycken och sång och bygdedräktens prakt. Och dock gjorde hon samma strålande intryck. I det tätt äsittande sammetslivet, den randiga kjolen och förklädet var hon lik alla andra kvinnor här i bergen, och ändå skilde hon sig så tydligt ifrån dem genom sin skönhet trots åren och den personlighet, som hennes väsen förädde.

Men jag ville veta mer om henne än vad min intuition och min iakttagelseförmåga

kunde få ihop. Jag började därför fråga om henne därinne i butiken.

Man blev genast intresserad av att svara mig. Affärsinnehavarinna stannade mitt i räkningen av sina bröd och frågade: "Sjunger hon inte bra? Är hon inte grann? Vet ni, att hon rest över hela jorden och hållit konserter och varit så firad? Och ändå är hon som vi — — —"

Som de? Jag såg mig omkring bland kvinnorna därinne. De bodde i en bygd och i en natur, som genom sitt särpräglade klimat och sin skönhet var en vilo- och turistort för tusenden och åter tusenden, vilka där sökte hälsa och vederkvickelse. Men i deras ansikten och gestalter fanns intet av det dessa berg gävo främlingen. Dessa kvinnor voro lika alla arbetets kvinnor världen runt. De voro illa åtgångna av mödor och bekymmer och hårt arbete. Det gråa livet, fäktandet och jäktet, det var vad deras ansikten talade om. Ändå sade de, att hon var lik dem!

Ja, visst. Hon var det. Jag såg det nu, när jag återkallade henne för mig, så som jag mött henne i dörren. Där voro rynkorna av bekymmer och oro ristade i hennes ansikte kring ögonen och i pannan. Där var det tunga arbetets spår i hennes bruna seniga arm, när den kröktes kring korgens grepe. Där var jäktet och fäktandet i den blåroda svettiga glansen på hennes kinder. Där var den ständiga längtan efter något man alltid strävat till längst inne i blickens öppenhet. Men blicken hade färg hos henne. Hos dem var det bara det glanslösa stirrandet förgäves. Där var till sist i hennes ansikte åren, förgängelsen, som också hos henne ville ha sitt.

Ja, hon var som de! Men hon var dem i seger. Hennes längtan var inte grämelens och förtvivlans syster utan hoppets. Arbetet hade för henne haft fröjden i följe, och kärleken hade lyst över hennes barnsängars vända. Gråa, onda tankar hade skingrats av syner från fjäll och ångar och en värld, som eggat och tjusat. Onda ord hade hon inte kastat ut, och hennes mun hade slupit deras spår av grämelse och hat.

Lik dem i den dröm om sig själva och en ny dag, som de alla burit inom sig var morgon de vaknat, sådan var hon. Vardagen och omständigheterna hade sköljt över deras hjärtans friska morgontankar med väldiga, övermäktiga vågor. Men hennes dröm hade vardagen icke dränkt. Hon hade orkat det de icke förmått.

Men kanske hon icke haft det så svårt som de?

Jo, minsann hade hon det! Häruppe i de tyrolska bergen hade alla det svårt, såvida de inte voro hotellvärdar eller handlare eller någon annanstans ifrån. Kathie Gammann, en liten snickareunge ifrån Scharnitz på andra sidan gränsen, hon hade nog fått känna på livet, hon som alla andra fattiga stackare. Hon fick börja tidigt att

sjunga för pengar på turistkaféerna. Hon var bara en nio, tio år. Sen har hon fått hålla på. Ingen har lärt henne något. Allt har hon tagit sig till med själv. En man fick hon, som hade griller om musik och teater. Han kunde inte hålla sig hemma vid vanligt arbete, utan släpade henne runt jorden. Hon fick sjunga i många stora städer och för fint folk, som hade kunnat göra henne rik och ge henne skola och låta henne få bli operasångerska. Om hon velat. Men hon hade hållit sig till sitt, och alltid kommit hem till sin bygd igen.

Ja, visst var hon grann, Kathie. Ändå hade hon fått slita hårt. Ätta barn hade hon fött fram, men bara två levde. Och mannen, han dog för några år sedan, just som de kommit sig fram lite och tänkte reparera stugan i Scharnitz. Jo, jo, hon hade nog haft sitt, och det så, att hon vetat att hon levde och mer till.

Jag frågade inte mer utan köpte mitt bröd och gick hem till min bostad. Under vägen tänker jag på att det finns ett slags människor utan känslor, sådana som äro skapade att gå hela där andra gå sig blodiga. Sådana som aldrig lida av något bara deras fysiska människa är i ordning. De äro som friska djur utan bekymmer för annat än sitt rent animaliska liv. Jag kunde inte värja mig själv mot den tanken: Var kanske den här sångerskan en sådan människa, ett vackert djur med ett par utomordentligt väl inrättade stämband? Allt det vi kalla själ och själsliga egenskaper, allt det hennes sång och hennes yttre gav av tankar och intryck, var det bara den sköna tonens, de sköna linjernas och färgernas inverkan på åhörarnas tankeliv? Stod hon kanske själv främmande för det djup och de höjder, det lidande och de saligheter, som hennes konst gav åt andra? Var hon manne symbolen för konsten, omedveten, egoistisk, levande som ett djur eller en blomma, lämnande åt andra att sönderslitas eller frälsas av den avsiktlösa skönhet, hon trollade fram.

Hela byn talar om den gamla sångerskan, som behärskar två oktaver med sin röst och griper människorna, så att de måste gå och höra henne kväll efter kväll. Vilken känsla och vilken intelligens talar inte i hennes stämma och i hennes föredrag! Ändå är hon bara en olärd bondkvinna, som aldrig haft någon lärare eller mästare. Det är den ursprungliga konsten, snillets förmåga att bryta sig väg trots allt, som man i henne bevittnar.

Återigen möter jag henne en dag. Hon dyker upp med en tung väska på armen, i fullt språng som en ungdom, som skall till taget. Jag ser på henne eller jag säger helt ofrivilligt något. Jag vet ej hur det gick till, men plötsligt ha vi tilltalat varandra.

Hon ler sitt underbara, goda leende och

Ur barnamun.

Härom kvällen när min sexårige skolgosse skulle somna, sade han: "Mor, jag har funderat ut något. Jag har tänkt ut vem som är den högste i världen. Först kommer naturligtvis Gud, det är klart, och sen förstår jag att Jesus måste komma. Med den tredje i ordningen vet jag nu vem det är." Jag tänkte i en hast över vem som eventuellt kunde komma i fråga. Möjligtvis far, mindre möjligt mor. "Jo, postmästare Johansson!" — "Nå, och sedan då?" säger jag och försöker dölja min förvåning. — "Tja", säger min son litet generat, "kanske mor inte tycker det, men jag tror att närmast kommer Johanssons störste pojke, han skall bli löjtnant!"

Bröderna Johansson äro hans jämnåriga älsklingskamrater. Fadern, postmästaren, har han aldrig sett, då han vistas i en annan stad. Brodern har han heller aldrig sett. Men väl har han hört talas om dem mycket. Och i så lovprisande ord att det kommit en särskild glans omkring dem.

Hans egen far kommer tydligen inte i fråga. Och mor är han alldeles för van vid. Den stora skillnaden i barns respekt för fadern jämfört med modern är allom bekant. Genomsnittsfadern se barnen någon timma på kvällen och på söndagarna. Det finns fäder, som barnen så sällan se att de fråga om honom: "Vad är det för en farbror, som är inne hos mamma?" Så jag förstår väl att det hjälper när modern säger: "Vänta du bara till far kommer hem!"

Det måtte i alla fall inte vara så gräsligt roligt att när man kommer hem till middagen eller kvällen få börja med att

säger, att hon förstår, att jag hört henne sjunga och tyckt om hennes sång. Hon ser det på mina ögon, säger hon frankt självmedvetet. Hon brukar se på människors ögon, om hennes sång glatt gem eller ej. Hon tackar mig, för att jag visat henne det. Det går så mycket lättare att sjunga, om man vet att det är några, som bryr sig om det man vill ge. Det är ju bara enkla visor, folkvisor från bygden, gamla och ny-

basa syndarna i tur och ordning. För hot måste ju verkställas, det är klart... Även i en familj där barnen äro rätt så kamratlika mot sin far kan följande resonemang förekomma mellan två 3-åringar: "När jag blir mamma ska jag ha många barn, som ska få mat av mig." — "Det skall jag också när jag blir pappa." — "Nej du, pappor kan inte få några barn. Dom är bara till för att smälla mammanses barn."

Jag har hört många mödrar beklaga sig över att de ej kunna få barnen att lyda. "Men se far, han behöver bara se på honom, så lyder han ögonblickligen." Väluppfostrade småbarn äro en glädje, men att få dem dit kostar daglig möda. Det är så lättvindigt när ungarna bräka så att man inte står ut längre att hota med far eller ge en femöring till en slichepinne. Det är en lättköpt frid, men inte just så trevligt eller nyttigt i längden. När man har mycket om sig i hemmet blir man lätt retlig och nervös. Man orkar inte vara rationell i sin uppfostran, orkar inte vara konsekvent med tillsägelser och bestraffningar eller fundera ut roande sysselsättningar för barnen, vilket är det inte minst viktiga. Sysselsatta barn hinna nämligen ej göra odygd.

Allting har blivit rationellt. Vi ha rationell heminredning, lättddammade möbler och lättvaskade golv, vi ha rationell kläddräkt, rationell matlagning och rationell hönsskötsel. Vi ha t. o. m. rationell spädbarnsuppfödning. Numera tar man inte upp spädbarnen och ger dem mat när de vilja, utan när den i barnavård kunnige modern vill. Men hur många bete sig rationellt vid uppfostran av barnen i fortsättningen? Hur många mödrar lära barnen att hjälpa sig själva, när modern är upptagen, eller att respektera hennes önskan, när hon vill vara i fred en stund, för att ta några exempel. Att uppfostra barnen rationellt ären intill skolåldern lönar sig gott. Det är som bekant i denna ålder grunden lägges till den vuxnes karaktär.

Det är visst mycket vackert att modern alltid skall vara barnen tillhands, deras förtrogna, som de behandla mera kamratligt än fadern. Men det skadar ej alls att något av den nimbus och respekt, som omger fadern och — i ovan omtalade fall — Gud, Jesus och postmästaren även är tillstädes i barnens förhållande till modern.

Sita.

diktade, som hon sjunger. Turisterna få höra så mycket större och märkligare saker i de stora städerna på konserter och opera. Men det kan ligga mycket i de enkla visorna också. Det gläder henne, när människor förstå det. Nästan alla slags sånger kunna tala ur ett hjärta och till ett annat hjärta. Hennes visor hade hennes, man satt för kör och solo. Han var en verklig musiker, han.

Forts.

Stina Danielsson, Stockholm, 50 år.

När dessa rader läsas har Stina Danielsson, Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubbs ordf., fyllt 50 år. Högtidsdagen infaller nämligen den 31 januari.

Stina Danielsson hör till dessa energifyllda personligheter, som hinna med otroligt mycket. Utom skötandet av sitt ganska krävande hushåll, uppehåller hon befattningen som fattigvårdsdirektör i sin församling — landets största, med över 56,000 innevånare —, är med i fattigvårdsnämnden och barnavårdsnämnden. Dessutom tillhör hon församlingens biblioteksstyrelse och arbetsstugans styrelse och har under de sista åren nedlagt mycket intresse och arbete för Matteusgårdens tillkomst — församlingens hem för gamla.

Uppskattad som hon är för sitt arbete och för sitt kända, friska väsen, inmängt med en god portion humor, kommer hon säkerligen att hjärtligt hyllas av kamrater, vänner och medarbetare. S. V.

Amerika — en ny civilisation?

Av Karl Petander. Kooperativa förbundets förlag. Pris kr. 3: 75.

I den serie av populärt skrivna böcker i upplysande syfte över ekonomiska och andra viktiga samhällsliga spörsmål, intar denna bok ett av de främsta rummen. Den är utan fråga den intressantaste för en större publik av alla hittills utgivna.

Förf., som under nära ett års tid som Rockefellerstiftelsens stipendiat vistats i U. S. A. för studier av ekonomisk och sociologisk art, har, synes det, på ett djupare sätt än 'vanliga' amerikaskildrare lyckats tränga in uti landets och dess byggares mera väsentliga och konstituerande väsensdrag.

Baserat på omfattande källstudier och ett rikhaltigt material och till synes träffsäker psykologisk iakttagelseförmåga, har förf. för sin läsekrets lyckats på ett livfullt och medryckande sätt åskådliggöra det karakteristiska för amerikanskt liv av i dag.

Så långt det nu går att ge en påtaglig bild i sammanträngd form av en så komplicerad företeelse som en stor världsstat i vardande, med dess mångskiftande raselement i ny nationell sammansmältning.

Den bildade Nordenrasens uppfattning av de mera frappanta dragen i det moderna amerikanska psyket såsom i den barnsliga njutningen av yttre storlek, standardiseringen, den minimala sociala inställningen, t. ex. i dess ringa omvårdnad om behövande, maximen att lyckas — eller gå under, den brusande förytligande rytmen, de påströmmande yttre intrycken och sensationerna, allt detta låter förf. i dess varierande tillämpning läsaren livligt känna. Men även de uppbyggande egenskaperna: optimismen, demokratin i den personliga livsföringen, kvinnans fria och ansedda ställning, det ömsesidiga kamratskapet, viljan att med sin insats i stor utsträckning tjäna det hela o. s. v. får man en stark förnimelse av. Obehövt att erinra om; det mest utmärkande: kampen efter dollarn.

Det är en bok, intressantare än någon roman, som bör kunna fångla alla med sitt upplysande, vederhäftiga och aktuella innehåll över ett ämne av största betydelse och räckvidd för hela vår civilisation.

V.

Alla kvinnoklubbar, som anordna jubileumsfester i februari, erhålla affischer utan kostnad från förbundet.

Rekvirera omedelbart!

(Forts. från sid. 12.)

drog till högerns och bondeförbundets framgångar.

Om denna misstanke är berättigad — utländska exempel där valstatistiken tillåter en inblick i de olika könen fördelning på partier vid valen tyda därpå — så har socialdemokratin blott så mycket större skäl att studera och lösa problemet, hur det skall bli möjligt för oss dels att med vår propaganda nå kvinnorna i större utsträckning än hittills och dels att så lägga vår propaganda att den gör största möjliga effekt på kvinnorna. Detta är ett problem som socialdemokratin män och kvinnor gemensamt måste lösa. Så mycket är säkert, att männens ganska vanliga ovilja mot att draga in sina hustrur i partiarbetet är ett av de fel, som vidlåder vårt arbete bland kvinnorna.

Gustav Möller.

Postsparbankens Presentkort

En trevlig och tilltalande form för
en penninggåva.

Finns å alla postanstalter. Gälla för insättning å
mottagarens postsparbanksbok.

Varför tillhör Du ej vår kvinnoklubb?

En fråga, som våra förbundskamrater var på sin ort i landet i dessa dagar måste ställa till alla sina kvinnliga bekanta, antingen de äro passivt välvilliga mot vår rörelse, eller likgiltiga och tveksamma.

Svaren komma säkerligen att variera. Från de mera välvilligt stämde: jag har ej kommit mig för, eller: jag röstar ändå alltid socialdemokratiskt, till de likgiltigas undanflykter, eller de rent avogt inställdas ohållbara argument.

Här gäller att, som mestadels, handla efter minsta motståndets lag. Alltså i första hand att med eftertryck öva personlig påverkan på dem, som äro tveksamma eller sympatiskt förstående för våra idéer, för att sedan göra allt för att väcka de likgiltiga för vad vår rörelse verkligen vill och för vad den arbetar.

Det gäller att öppna ögon och sinne för tidens krav på dessa kvinnor som fullmyndiga personer. Både deras ansvar och rättigheter fordrar aktiva insatser även medborgerligt. Argument och motiv för detta ger det dagliga livet i överflödande grad.

Förbundskamrat, Ditt eget personliga handtag kräves för väckande av Dina kamrater i här anförda fall. Under februari och mars har vårt förbund särskilt lagt an på att värva medlemmar och utbreda vår rörelse. Gör Din insats i detta arbete!

Vår rörelse måste bli starkare och mäktigare. Intresset för det väsentliga måste fördjupas.

Bliv en aktiv agitator för vår rörelse och därmed för socialismen!

Bliv en förberedare för en bättre och ljusare tid!

föreningen

för lägre

levnadskostnader

konsum

Kooperatörens jubileumsnummer,

som markerar tidskriftens tjugufemåriga tillvaro, utkom med sin första del till julen. Det kommer att uppdelas i fyra stora delar, på grund av den mängd bidrag från in- och utland som inströmmat. Det blir något av enastående värde, om efterföljande delar komma att stå på den höga nivå som första delen, med sin förnämliga utstyrsel och synnerligen värdefulla text.

Här gives ett tillfälle för samtliga dess läsare att bli både orienterade och undervisade i en mängd ekonomiska spörsmål, som på det högsta måste intressera alla medlemmar, som deltaga i våra dagars stora folkrörelser.

Kommissionärer!

Räcker ej tidningarna till, rekquirera omedelbart fler från förbunds-expeditionen.

Sprid detta nummer i vidaste kretsar.

Kvinnoslaveriet florerar.

I skrämmande stor utsträckning i alla delar av Afrika och även annorstädes förekommer ännu att kvinnorna säljas som lösöre; ja t. o. m. de ännu *ofödda* väntande flickorna säljas i otaliga fall redan före födelsen!

Otroligt och osannolikt, invända vi väl litet var, men så är emellertid tyvärr förhållandet. Vid ett stort möte i London för en tid sedan, för att dryfta dessa gamla sedvänjor, höll en med förhållandena synnerligen förtrogen och vederhäftig person, fröken Boyle, inledningsföredrag, i vilket uppvisades hur tillståndet är. I flera statsbildningar är dylik handel, liksom polygami, förbjuden, men existerar ändå i stor utsträckning. En mängd fakta till belysning nämndes, som här ej kunna återgivas.

Hur starkt seden verkar visar bl. a. följande: En flicka som hade sålts, som spädbarn redan, blev föräldralös och omhändertogs av en missionsstation. Hon fick där uppfostran och utbildades till lärarinna samt gifte sig med en kamrat, som var lärare. Nu uppträdde den man hon som barn sålts till och gjorde sina "rättsanspråk" gällande. Något försvar för kvinnan var lönlöst. Hon tillhörde den man som köpt henne som barn och måste enligt hävd foga sig i att givas till honom. Ett annat exempel: Fröken Boyle mötte en dag i en stad i Marocko en flicka med rakat huvud och kedja om ena benet följd av en begabbande folkmassa. När hon frågade efter meningen med detta svarades att flickan var "en dalg varelse", hon hade nämligen gått ut obeslöjad och sedan skulle ingen man vilja betala något för henne. Hennes far ville med detta statuera ett avskräckande exempel. Seden är så invand så även flickorna själva äro stolta när deras pris blir högt. Många hålla före att skulle flickorna ej kunna säljas skulle de bli sämre behandlade och omsorgen om dem negligeras. En annan sedvänja är att gossar ofta stympas för att bli enucker. I sanning beklämmande förhållanden, som i största utsträckning existera — även under engelska och franska kolonial- och mandatarflaggor.

**Varför är
Skur-Björn
oöverträffad?**

*Skur-Björn är produkten av
många års experiment och
tekniska erfarenheter.*

När man kan göra ett bättre kraftskurpulver än Skur-Björn, så skola vi göra det, säger fabrikör Lindahl, grundaren av Helios Kemisk-Tekniska Fabriker. Detta är naturligtvis icke blott ett tomt löfte, utan en försäkran att Skur-Björn är det bästa som f. n. står att få. Häri instämmer Helios chefkemist Doktor Dalström som utexperimenterat Skur-Björn och vet vad den går för.

Detta vet icke blott tillverkaren av Vita Tvättbjörn, Röda Björn och Skur-Björn, utan vid det här laget veta alla Sveriges husmödrar det också. Det är nämligen så med alla Helios tillverkningar att de icke utsläppas i marknaden förrän de äro ordentligt utexperimenterade. Men det är icke blott med hänsyn till utexperimenterandet, som kraven hos Helios äro stora. Det gäller i lika hög grad tillverkningsmetoderna, ty Helios vill åstadkomma högsta kvalite till lägsta möjliga pris. Därför kostar Skur-Björn också endast 30 öre i dubbel-stor burk med strölock.

Allt i köket som behöver skuras och putsas kan denna den tredje i ordningen av Helios Björnar taga hand om. Han gör det dessutom mycker ordentligt. Icke en fläck lämnar han kvar, där han får gå fram och åt allt återskänker han den ursprungliga glansen.

Skur-Björn har även fördelen att vara ett ypperligt medel för att hålla händerna mjuka och fina. Man påstår att slabbande i vatten förstör händerna. Det är nog sant men Skur-Björn skyddar händerna.

Skur-Björn kostar 30 öre och finnes i alla färg- och speceriaffärer.

Ni kan läsa

våra gedigna studie-brev När Ni vill och var Ni än bor. Ni kan också använda dem i Eder klubbs studiecirkel!

Ni får gratis den nya brochyren Studieråd från

*Kooperativa förbundets
studieavdelning
Saltsjöbaden*

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**

REYMERHOLMS KRONOLJA
TILL BAKNING, SALLAD,
STEKNING och FLOTTYRKOKNING

Förbundsmärket

rekvireras från förbundsexpeditionen,
Upplandsgatan 1, Stockholm.

Hjalmar Brantings Tal och skrifter.

Hjalmar Brantings Tal och skrifter ha nu kommit till tionde bandet, det näst sista i det stora verket. Denna volym bär titeln: Stridskamrater och vänner. Boken innehåller en samling biografiska miniatyrer, huvudsakligen minnesbilder över bortgångna banbrytare, vilka personligt, politiskt eller andligt står Branting nära.

Det övervägande flertalet av dessa artiklar och minnestal gäller enligt sakens natur partikamrater i Sverge eller i utlandet. Vi möta här en rad värdefulla karakteristiker på en gång sakligt upplysande och konstnärligt åskådliga. Sådana minnesrunor som den över Adolf Hedin, Bengt Lidforss, Jean Jaurès, Axel Danielsson m. fl. äro mönsterporträtt, som erinra om Brantings stora förmåga att med utomordentlig känslighet för olika individualiteter måla upp en levande och rikt nyanserad bild av föremålet. Samma omdöme är berättigat i fråga om de korta men mycket sägande minnesorden över författare som Strindberg, Zola och Geijerstam, av vilka båda förstnämnda Branting i sin ungdom tagit djupa intryck och vilkas betydelse han skildrar i kärnfulla satser.

Det var inte ofta Brantings innersta jag skymtade fram i hans offentliga framträdande, så aristokratiskt förbehållsam som han var om sin egen person, men man skall i åtskilliga av de alster av hans penna, som här finnas medtagna, komma i en omedelbar kontakt med *människan* Branting än någon annorstädes i hans samlade tal och skrifter. Och sannolikt är att den nu utkomna volymen skall gripa många läsare starkare än hans politiska artiklar och riksdagstal.

*Ett fullbordat monument
över den store folkhövdingen*

HJALMAR BRANTING OCH HANS LIVSGÄRNING

föreligger
nu komplett

DETTA ARBETE ger icke endast den fullständiga, levande och klara bilden av Hjalmar Branting som människa och politiker, som främste kämpe och ledare för vårt lands arbetare, det ger hela arbetarrörelsens historia som intet svenskt bokverk tillförne. Det är vår förvisning att vi för detta bokverk kunna påräkna ett enastående intresse icke blott inom arbetarklassen, utan i alla kretsar där Hjalmar Brantings insatser i svenskt och internationellt politiskt liv uppskattas som en gärning av alltid bestående värde.

Hela arbetet omfattar över

1,000 sidor

och mer än 700 illustrationer samt
kostar inb. i 2 halvfranska band endast 30:—

Erhålles i varje bokhandel
eller direkt från förlaget
mot månatlig avbetalning
av lägst

3:—

EN SANN och levande bild av den svenska arbetarrörelsens store ledare och fostrare. --- Med boken om Branting har Z. Höglund dokumenterat sig som den borne historikern. --- Det är ingen överdrift att beteckna detta arbete som den bästa och förnämsta sammanfattande framställning vi fått om den svenska arbetarrörelsens historia. Vad första delen lovade, det har andra delen i rikaste mått infriat.

Arthur Engberg i Social-Demokraten.

MED DEN centrala plats Branting intagit ända sedan ungdomsåren i svensk politik och svensk samhällsutveckling blir arbetet om honom ett avsnitt på 40 år av detta lands inre historia. --- Hela skildringen präglas av en både varm och oförställd beundran för Branting, denne man av stora mått. --- Även där man gör invändningar, erkänner man villigt författarens eleganta framställningskonst. Arbetet är förnämligt utstyrt i fråga om papper, tryck och illustrationer. Ett praktverk.

E. Rinnmån i Stockholms-Tidningen.

Finnes inom Eder förening eller på Eder arbetsplats ingen som upptager order på detta bokverk så *bliv själv* ombud. Tillskriv

TIDENS FÖRLAG - STOCKHOLM

Alla för arbetarrörelsen intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen.

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

Göteborgsdistriktets första verk- samsårs.

Göteborgskvinnornas intresse för vårt partiarbete har under det gångna året visat märkbar stegring. Klubbarnas antal har vuxit till 5 med omkring 300 medlemmar. Detta resultat torde ha sin orsak uti att göteborgsklubben tog initiativ till bildandet av ett särskilt distrikt för Göteborgs stad. Tidigare hade göteborgsklubben tillhört Västgöta-Dals distrikt, men ansågs det skulle vara fördelaktigt om man delade upp arbetet. Dels kunde Västgöta-Dals distriktsstyrelse få mera tid att ägna sig åt organisationsarbetet på landsbygden som är så hårdarbetad att alla intresserade krafter behövas för detta. För Göteborgs vidkommande ansågs att där var så mycket att göra, att en distriktsorganisation komme att få fullt upp med arbete bland alla dessa arbetarekvinnor, som borde aktivt tillhöra vårt parti.

Vid starten fick distriktet god hjälp av arbetarekommunen och kvinnoförbundet genom ekonomisk hjälp, enär det nybildade distriktet ej hade några ekonomiska tillgångar.

Arbetet har koncentrerats på att öka medlemsantalet i de nuvarande klubbarna. Distriktsstyrelsen anser nämligen att för närvarande är det lämpligast icke öka klubbarnas antal. Styrelsen har vid ett par tillfällen anmodat de gamla klubbarna anordna möten i närliggande stadsdelar och på detta sätt erhålla nya medlemmar, en åtgärd som slagit väl ut.

Distriktsstyrelsens arbete under sommaren har varit att planlägga kommande arbete. I augusti anordnades ett stort fredsmöte med red. Sven Backlund som talare. Detta möte var ett av de gedignaste och största som kvinnorna anordnat och besökt av över 300 personer.

Vid ett möte höll folkskollärare John Thorslund föredrag över: Bostäder, barn och bröd! Lokalen var fullsatt och ett halvt tjug nya medlemmar blev det omedelbara resultatet. Sedermera anordnades ett möte där hr Algot Sjöström höll föredrag över: Hem och skydd åt de ålderstigna. Föredraget belystes med skioptikonbilder. Dessutom har styrelsen förmedlat talare till de

Varje klubbmedlem

måste göra sitt yttersta att
tillföra klubben nya medlemmar!

I februari och mars — vår bästa tid i detta avseende — har i år, med anledning av förbundets tio-åriga bestånd, särskilt lagts an på att göra en kraftansats för klubbarnas växt och utbredning.

Upp till ädel tävlan för detta arbete!

olika klubbarnas möten, varvid aktuella spörsmål avhandlats.

Styrelsen har särskilt tagit sikte på att få kvinnorna själva att medverka som talare och fördenskull gjort upp en förteckning på dem som äro villiga härtill. Det finnes redan nu en hel del som ställt sig till förfogande.

Inom närmaste tiden kommer distriktsstyrelsen att anordna ett möte med Kerstin Hesselgren som talare över moderskapsförsäkringsfrågan. Ombudsman O. Wagnsson kommer att vid ett möte redogöra för lösdrivarelagen. Därefter kommer att vid olika möten upptagas frågan om skärpt straff för sexualförbrytelser samt problemet angående de s. k. rådfrågningsbyråerna.

Styrelsen har dessutom vidtagit åtgärder att försöka få ett ökat antal kvinnor placerade i stadens styrelser och nämnder och det tycks redan visa sig att på vederbörligt håll man tagit hänsyn till kvinnornas berättigade krav härutinnan.

Inom distriktet har dessutom bildats en s. k. kulturell kommitté. Vid sitt första framträdande lyckades denna över förväntan, då ett föredrag var anordnat med Anna Lenah Elgström som föredragshållare och den stora lokalen var fullsatt.

Distriktsstyrelsen har dessutom tagit initiativ till återupptagandet av sagostundsverksamheten, varvid det första försöket slog synnerligen väl ut och man kommer nog att fortsätta, troligen så att dessa bli förlagda till olika stadsdelar i den mån lokaler stå att erhålla.

Styrelsen har dessutom trätt i förbindelse med hembiträdenas organisation för att inom denna stora kår försöka få intresset väckt för kvinnoklubbarnas arbete.

Av denna kortfattade redogörelse torde framgå att styrelsen har grundade förhoppningar om att kvinnorörelsen i Göteborg kommer att gå framåt, i all synnerhet om klubbmedlemmarna hädanefter som hittills medverka till välbesökta möten samt på allt sätt hjälpa till i agitationsarbetet. Sker detta så kommer kanhända i en snar framtid kvinnornas insats i vårt partiarbete bli både synligt och erkänt.

H. S.

Från Ljusdal.

Den 30 november höll Ljusdals arbetarekommun och kvinnoklubben sitt höstsamkväm å Goodtemplarsalongen med ovanligt stor anslutning av partivänner och inbjudna ungdomsklubbbister. Lokalen hade dekorerats på ett smakfullt sätt av medlemmar i

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

kvinnoklubben. Sedan ett par musiknummer utförts redogjorde arbetarekommunens ordförande för kvällens program samt hälsade deltagarna välkomna.

Efter ytterligare några musiknummer intogs kaffe, varefter fru Wickström höll ett med stort intresse åhört föredrag över ämnet "Kvinnan som medborgare". Tal. började sitt föredrag med en erinran om partiets 40-åriga tillvaro och de krav som ställas på kvinnorna med anledning av deras vunna medborgarrätt. Hon vidrörde vidare en del av de många krav och reformprojekt som stått på den politiska dagordningen samt avslöt sitt innehållsrika föredrag med en maning till de närvarande kvinnorna att ansluta sig till kvinnoörelsen.

Sedan följde ett samkväm med tesupé och den i allo lyckade tillställningen avslöts frampå småtimmarna. Under kvällen fick kvinnoklubben 14 nya medlemmar och såväl arbetarekommunen som ungdomsklubben torde ha att emotse medlemsökning under den närmaste tiden.

Kvinnoklubben i Ljusdal har stora utsikter att bli kraftig. Möten hållas i Goodtemplarhuset varannan tisdag och sammanhållningen bland medlemmarna är god.

L. A.

GLÖM EJ FÖRPLIKTELSEN:

Alltid en agitator för vår rörelse och för vår tidning!

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm. Tel. N, 116 74. 4 1/2,
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
Åberopa denna tidning.)

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsbroschyrer
och prislista mot 45 öres porto. Privat
avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,
Jakobsgatan 22, Stockholm I.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergrsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Alla klubbar böra rekvirera agitationstionsbladet

Lilla tidningen

att spridas för värvandet av medlemmar till vår rörelse. Den kostar endast 3:50 för 100 exemplar och sändes mot postförskott från förbundsexpeditionen, Upplandsgat. 1, Stockholm.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriksgatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund. Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr 244 36. Expeditionsförare: Gulli Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g. Tel. 188 86. Postgiro 50197.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthms Allm. Kvinnoklubb sammanträder första torsdagen i varje månad. Lokal: Västmannagatan 1, ltr.

OBS! Ändrad lokal. Ordförande Fru Anna Karlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Beda Karlsson, Blekingegat. 65, 3-tr., Stockholm. Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.
Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:
Norrandsgatan 2,
Slussplan 1—3,
Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Grundad 1865.
Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad i Församlingssalen, Karlbergsvägen 66, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i Studiehjernet, Drottninggatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Lotten Olsson, Graningegr. 5, Stureby. Tel. 36.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.föreningens H-sal.

Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmsgatan 1 och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Forss, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Ludström, Ljungagård, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallgatan 118. Korresp. sek. fru Martha Larsson, Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.

Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg.

Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Greta Hagström, Löteberg, Uppl. Väsby.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarilokalen, Gärda.

Styrelsen.